

ผลกระทบการลงทุนของจีนในไทยต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน

ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการได้เริ่มเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 1975 แม้ว่าเวลาเพียง 30 ปี แต่ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมได้ยาวนานหลายร้อยปี แม้ว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองจะไม่ยาวนาน แต่ไทยกับจีนได้มีผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น ผลประโยชน์ร่วมกันทางยุทธศาสตร์ในการกดดันเวียดนามให้ถอนกำลังออกจากกัมพูชา เพื่อลดความตึงเครียดในภูมิภาค และส่งเสริมเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค การลงทุนของจีนที่เพิ่มขึ้นก็ชี้ให้เห็นว่า จีนให้ความสำคัญกับประเทศไทยซึ่งมีความสัมพันธ์ค่อนข้างใกล้ชิด การลงทุนของจีนที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทย-จีนไม่น้อย อย่างไรก็ตามผลกระทบของการลงทุนของจีนก็มีผลต่อความสัมพันธ์ไทย-จีนใน 3 ด้าน คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

6.1 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีนทางการเมือง

การลงทุนโดยตรงเป็นการเคลื่อนไหวของเงินทุนไปยังประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ ในที่ที่ให้ผลประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าผลประโยชน์เศรษฐกิจหรือการเมือง การลงทุนจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผู้ลงทุนและประเทศผู้รับการลงทุน การลงทุนของจีนในประเทศไทยน่าจะส่งผลกระทบให้ความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ไทยและจีนที่ใกล้ชิดกัน ทั้งนี้ไทยและจีนได้มีความสัมพันธ์กันมานาน ความร่วมมือที่ใกล้ชิดกันเพราะมีผลประโยชน์ร่วมกัน

จากความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนได้เริ่มอย่างเป็นทางการ เมื่อมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ค.ศ. 1975 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศได้พัฒนาและขยายไปทุกด้าน ไทยกับจีนไม่เพียงแต่จะมีความสัมพันธ์ในด้านการค้าแต่ยังมีการลงทุนระหว่างกัน ไทยได้มีการลงทุนในจีนตั้งแต่ ค.ศ. 1979 โดยบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งเป็นบริษัทแรก ๆ ของไทยที่ลงทุนในด้านอาหารสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ มอเตอร์ไซค์ และอะไหล่รถยนต์ เป็นต้น บริษัทต่าง ๆ ของ

จีนได้มาตั้งวิสาหกิจร่วมทุนกว่า 60 แห่งในไทย¹ ต่อมารัฐบาลไทยกับจีนได้ลงนามความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนใน ค.ศ. 1985 บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ได้ขยายไปลงทุนในมณฑลและเขตปกครองต่าง ๆ ประมาณ 28 มณฑลและเขตปกครองตนเองของจีน (ยกเว้นทิเบตและหนิงเซี่ย) บริษัทได้ลงทุนในจีนที่มีปริมาณมากที่สุดทั้งมูลค่าและจำนวนโครงการ และยังเป็นบริษัทข้ามชาติที่ใหญ่ที่สุดของไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อเทียบกับบริษัทข้ามชาติเชื้อสายจีนจากทั่วโลก² นอกจากเครือเจริญโภคภัณฑ์แล้ว มีบริษัทกระจกไทยอาชาสี กลุ่มบริษัทเกษตรรุ่งเรืองผล บริษัททองไหม บริษัทเตล่านหว่าเหลียน บริษัทปูนซิเมนต์ไทย บริษัทสหยูเนี่ยน บริษัทสมประสงค์แลนด์ดีเวลลอปเม้นต์ บริษัทสามมิตรมอเตอร์ รวมถึงธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารศรีอยุธยา จะเห็นได้ชัดว่าความสัมพันธ์ไทยกับจีนได้ขยายตัวเป็นอย่างมาก³

การลงทุนได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว หลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต การค้าระหว่างไทย-จีน จากใน ค.ศ. 1978 มีมูลค่าเพียง 735 ล้านบาท ได้เพิ่มขึ้นเป็น 3,201 ล้านบาท ใน ค.ศ.1985 และหลังจากนั้นได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการร่วมทางการค้า ไทย-จีน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลการค้า และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่อกัน⁴ ความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุน ได้ทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดตั้งระบบเครือข่ายหรือฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแสวงหาผู้ทางการค้า และการตัดสินใจประกอบกิจการ ได้แก่ แหล่งทรัพยากร แรงงาน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ช่องทางตลาดในระดับต่าง ๆ รูปแบบของการลงทุนในจีน สิทธิพิเศษ การจัด

¹ หลี่ ชีอู๋ ฉุน, “15 ปี แห่งความสัมพันธ์ไมตรีจีน-ไทย,” วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (2533):8.

² Rajeswary Ampalavanar-Brown, “Overseas Chinese Investment in China Patterns of Growth, Diversification and Finance: The Case of Charoen Pokphand,” The China Quarterly 155 (1998):611.

³ จุลชีพ ชินวรรณ, สองทศวรรษ ไทย-จีน ความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม พ.ศ. 2518-2538 ความสัมพันธ์ไทย-จีน (กรุงเทพฯ: โครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), น. 25-28.

⁴ จุลชีพ ชินวรรณ, สัมพันธ์ไมตรีไทย-จีน: 15 ปี แห่งมิตรภาพ พ.ศ. 2518-2533 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), น. 41.

องค์กร และสังกัดของบริษัท ระเบียบการปฏิบัติด้านการค้าและธุรกิจ อุปนิสัยในการใช้จ่าย รสนิยมในการอุปโภคบริโภค สภาพสินค้าบางชนิดในจีน เป็นต้น⁵

หลังจากสงครามเย็นสิ้นสุดลงในทศวรรษ 1990 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน แม้ว่าความมั่นคงจะมีความสำคัญ แต่ก็ทำให้เกิดพลวัตในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย ค.ศ. 1997 ซึ่งได้ส่งผลกระทบแทบทุกส่วนของภูมิภาค ได้ทำให้ตลาดเงิน และตลาดทุนต่างตกเป็นเป้าการโจมตีโดยการเก็งกำไร (Speculation) แต่ในส่วนของฮ่องกงได้มีการดำเนินมาตรการ เพื่อปกป้องตลาดเงินและตลาดทุนจนผ่านวิกฤตการณ์ดังกล่าว ซึ่งนับเป็นบทพิสูจน์สำคัญอีกครั้งหนึ่งของฮ่องกงภายหลังการเข้าสู่การปกครองของจีนใน ค.ศ. 1997 ขณะเดียวกันจีนได้ช่วยเหลือไทยในรูปเงินกู้ 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศและการประกาศไม่เปลี่ยนแปลงค่าเงินหยวน เพื่อไม่ให้ผลกระทบลุกลามต่อไทยและหลายประเทศในเอเชีย ทั้งนี้ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจจีนเช่นเดียวกัน

ความร่วมมือทางการเมืองไทยกับจีน ได้ขยายไปสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ไทยและจีนตั้งอยู่ในภูมิภาคเศรษฐกิจของโครงการ “สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ” ระหว่างไทย พม่า ลาว และจีน และเชื่อมโยงกับเวียดนามและกัมพูชา ในโครงการ “หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ” ที่มีการผลักดันโครงการพัฒนาแม่น้ำโขงร่วมกัน ส่วนไทยและจีนได้ดำเนินการพัฒนาโครงการการก่อสร้างเส้นทางหลวงจากเมืองคุนหมิง ถึงจังหวัดเชียงราย การเปิดเส้นทางเดินเรือระหว่างเมืองจิ่งหง (เชียงรุ่ง) และอำเภอเชียงแสน โดยความร่วมมือเป็นไปเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า การพัฒนารัฐกิจการค้า และการท่องเที่ยว เป็นต้น

เมื่อจีนเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกใน ค.ศ. 2001 จีนได้ปรับการลดหย่อนอัตราภาษีศุลกากร ซึ่งเป็นข้อแลกเปลี่ยนจากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกเพื่อที่จะได้รับสิทธิในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิก อันเป็นเงื่อนไขที่ระบบเศรษฐกิจจีนสามารถเข้าร่วมในระดับสากล ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าระบบการเงิน การค้า การลงทุนรวมถึงผลิตภัณฑ์ของจีนสามารถเข้าร่วมการแข่งขันในตลาดโลก⁶ ขณะเดียวกันจีนเองต้องเปิดเสรีทางการค้า การลงทุน และการบริการ ไม่

⁵ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 15 ปี แห่งความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับจีน (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), น. 59.

⁶ Y.Y. Kueh, “China in the WTO and the Prospects for Regional Economic Integration The 5th ADRF General Meeting Agenda,” 2-3 December 2002, The Siam City Hotel, Bangkok, Thailand, 2002, pp. 2 - 3.

เพียงแต่จีนจะบูรณาการกับกลุ่มประเทศในเอเชียเท่านั้น แต่ยังบูรณาการทางเศรษฐกิจในระดับโลก⁷ หลังจากนั้นไทยและจีนได้มีการลงนามความตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน ซึ่งช่วยลดอุปสรรคด้านภาษีในการค้าสินค้าผักและผลไม้ สินค้าพิกัดภาษี 07 และ 08 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2003 ภายใต้ข้อตกลงไทย-จีน ในเรื่องสินค้าผักและผลไม้ โดยมณฑลยูนนาน เป็นแหล่งผลิตหอมและกระเทียมใหญ่สุดของจีน และมีราคาถูกกว่าไทย ได้ทำให้การค้าสินค้าผักและผลไม้จากจีนมาไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 200 แต่การนำเข้าจากไทยไปจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 80⁸ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในภาคเหนือของไทย

ความสัมพันธ์ไทย-จีน ใน ค.ศ. 2005 หรือ ในช่วง 3 ทศวรรษ ตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ไทยและจีนได้มีการฉลองร่วมกัน ณ กรุงปักกิ่ง โดยนายกรัฐมนตรีไทย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร กับ นายกรัฐมนตรีจีน เวิน เจียเป่า ได้มีการลงนามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทย-จีน รวม 6 ฉบับ คือ (1) หนังสือแลกเปลี่ยนระหว่างกระทรวงต่างประเทศไทยกับกระทรวงต่างประเทศจีนว่าด้วยการเปิดสำนักงานกงสุล ณ นครซีอาน (2) การมอบผลตรวจดีเอ็นเอของผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว และคลื่นยักษ์โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน (3) บันทึกความเข้าใจความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของไทย กับสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีนเกี่ยวกับการผลิตพลังงานจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร (4) ความร่วมมือเกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรร่วมกัน (5) บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางด้านสิ่งแวดล้อม และ (6) สัญญาความร่วมมือระหว่างธนาคารไทยพาณิชย์กับธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของจีน

ทั้งนี้ในส่วนความร่วมมือภาคการเงินการธนาคาร มีธนาคารไทยที่ดำเนินกิจกรรมกับจีน 3 ธนาคาร คือ ธนาคารกรุงเทพ ได้วางยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่าย (Network) เพื่อดำเนินธุรกิจจีน ส่วนธนาคารกสิกรไทย ได้วางยุทธศาสตร์การสนับสนุนวิสาหกิจขนาดเล็กและกลาง (Small and Medium Enterprise) ให้กับนักธุรกิจไทยที่เข้าไปลงทุนในจีน ทั้งนี้ธนาคารกรุงเทพและธนาคารกสิกรไทยได้มุ่งสร้างตลาดภายในจีน โดยการจูงใจและสนับสนุนนักลงทุน

⁷ Kong Qingjiang, "China's WTO Accession and ACFTA: The Perspective of a Chinese Lawyer," The 5th ADRF General Meeting Agenda, 2-3 December 2002, The Siam City Hotel, Bangkok Thailand, 2002, p. 3.

⁸ Michael Vatikiotis, "A Too-Friendly Embrace," *Far Eastern Economic Review* 167 (17 July 2004):20-22.

ต่างชาติเข้าไปลงทุนในจีน ในส่วนธนาคารไทยพาณิชย์ได้ใช้กลยุทธ์ทางธุรกิจ การวางรูปแบบตั้งรับนักธุรกิจจีนที่เข้ามาลงทุนในไทย โดยเป็นพันธมิตรกับธนาคารเอ็กซิมแบงก์ของจีน (The Export-Import Bank of China) ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนเงินทุนให้กับบริษัทจีนออกไปลงทุนในไทย

ในช่วง 3 ทศวรรษของความสัมพันธ์ไทย-จีน เมื่อ ค.ศ. 2005 ได้มีการร่วมประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-จีน ว่าด้วยความร่วมมือทางการค้า การลงทุน และเศรษฐกิจ ณ กรุงปักกิ่ง โดยมีรองนายกรัฐมนตรี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ อุ๋อี้ (H.E. Wu Yi) เป็นประธานร่วม ทั้งสองฝ่ายได้หารือร่วมกันใน 3 ด้าน คือ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ในเรื่องการค้าได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันจะขยายมูลค่าระหว่างกันให้เพิ่มขึ้นเป็น 30,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ภายในระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 2005-2011 จากที่มีมูลค่าประมาณ 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในส่วนการลงทุนได้มีการหารือกันถึงการหาแนวทางที่จะเพิ่มการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น ฝ่ายจีนสนใจจะลงทุนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าไฮเทค รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ และเหมืองแร่โปรแตสเพื่อผลิตปุ๋ย ขณะเดียวกันบริษัท Changhong สนใจลงทุน 7,000 ล้านบาท มีบริษัทไทยสองบริษัทให้ความสนใจร่วมทุน คือ บริษัท อมรอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด และบริษัทวีอาร์ สเปคตรัม นอกจากนี้ บริษัท TCL มีแผนขยายการลงทุนและมีเป้าหมายเพื่อขยายตลาดสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในอาเซียน

ทั้งนี้ คณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-จีน (Joint Committee on Economic Cooperation: JC) ยังได้มีการประชุมระหว่างวันที่ 21-22 กันยายน 2005 จังหวัดเชียงใหม่ มีรองนายกรัฐมนตรีไทย นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ กับ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจจีน อุ๋อี้ ได้เป็นประธานร่วมประชุม พร้อมด้วยนักธุรกิจจีนมาร่วมดำเนินกิจกรรม Business Matching (ตาราง 6.1) ซึ่งถือเป็นการยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนที่ใกล้ชิด มีการดำเนินกิจกรรมร่วมทุน 7 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มพลังงาน แร่ธาตุ และไฟฟ้า (2) กลุ่มการเงิน กลุ่มหัตถจักร รับเหมาก่อสร้าง และเทคโนโลยีสื่อสาร (3) กลุ่มอาหาร และอสังหาริมทรัพย์ (4) กลุ่มไฟฟ้า รถยนต์ และเหล็ก (5) กลุ่มอาหาร (6) กลุ่มตรวจสอบตู้สินค้า และ (7) กลุ่มการท่องเที่ยว

ตารางที่ 6.1

การประชุมนักธุรกิจไทย-จีน (Business Matching) 2005

กลุ่มธุรกิจ	นักลงทุนจีน	นักลงทุนไทย
กลุ่มพลังงาน แร่ธาตุ และไฟฟ้า	1. Sinohydro Corp. 2. China National Offshore Oil Corp. 3. China Chemical Geology & Mining Bureau. 4. China Nonferrous Metal Mining. 5. Telhow SCI-Tech Co.	ปตท. ปตท.สำรวจและผลิต, สุโขทัยปิโตรเลียม, บ้านปู, ไทย คอปเปอร์, กลุ่มอมตะ, กลุ่ม อุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมันสอท., การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ, สหยูเนี่ยน
กลุ่มการเงิน กลุ่มหัว รถจักร การรับเหมา ก่อสร้าง และ เทคโนโลยีสื่อสาร	1. CITIC Group. 2. China Northern Locomotive and Rolling Stock. 3. China Yunnan Corp. 4. Huawei Technology.	สมาคมธนาคารไทย, ธนาคาร กรุงเทพ, ไทยธนาคาร, Siam City Bank, Marchant Partners Securities, การรถไฟแห่ง ประเทศไทย, พรอสเพอริตี้ คอนกรีต, ทีโอที, กสท, ชิน คอร์ ปอเรชั่น, สามารถคอร์ปอเรชั่น, การรถไฟฯ, ตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย, ซีโน-ไทย, ซี เมนต์ไทย ดิสทริบิวเตอร์
กลุ่มอาหาร และ อสังหาริมทรัพย์	1. China Resource Holding. 2. China National Technical Imp & Export.	การนิคมอุตสาหกรรมฯ, วินโครส อินดัสตรี พาร์ค, สวนอุตสาหกรรมโรจนะ, เหมราชฯ ชัยอนันต์, บางพลี พาร์คแลนด์, 304 อินดัสเตรียล พาร์ค

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

กลุ่มธุรกิจ	นักลงทุนจีน	นักลงทุนไทย
กลุ่มไฟฟ้า รถยนต์ และเหล็ก	1. Haier Group. 2. China Machine-Building International Corp. 3. Shanghai Automobile Industry Corp. 4. Capital Steel Corp. (Shougang Group).	สยามสตีลฯ, สหวิริยา สตีล อินดัสตรี, จีเอสตีล, กลุ่มชิ้นส่วน ยานยนต์, สถาบันยานยนต์, สมาคมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ไทย, ชัมมิต กรุป, ยนต์กิจ กรุป, ไทเกอร์ มอเตอร์, สยามนิสสัน เชียงใหม่, ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์, ฟาสโก้ มอเตอร์ (ไทย) ไฮเออร์ (ประเทศไทย), ไคสตาร์, กุลธร เคอร์บี้, ไทยแมกซ์เวลฯ, ไทยแลนด์เนลย์, อีสเทอร์โพลิเมอร์
กลุ่มอาหาร	1. China National Cereals, Oil and Foodstuffs Corp.	ฟู้ดส์ โพเซซซิง อินดัสตรี, สมาคม ผู้ค้าข้าว, กลุ่มอุตสาหกรรม อาหารสอท., สหพัฒน์พิบูล, เพอร์ซิเดนท ฟู้ดส์, เครือเจริญโภค ภัณฑ์ (C.P.), ไทยยูเนี่ยนไฟร เช่นฯ, ฮวยชวน ค้าข้าว, ไทยฮั่ว ยางพารา, แอ็ดวานซ์ อะโกร, เอราวัณ รับเบอร์, โอเรียนทอลรับ เบอร์, ง่วนสุน
กลุ่มตรวจสอบตู้สินค้า	1. Nuctech Company.	-
กลุ่มการท่องเที่ยว	1. China Inter Trade Travel Service.	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ที่มา: ประชาชาติธุรกิจ วันพฤหัสบดี 22- วันอาทิตย์ที่ 25 กันยายน 2548 หน้า 4

ตารางที่ 6.2

การประชุมคณะกรรมการไทย-จีน ครั้งที่ 2

วันที่ 21-23 กันยายน 2548 ได้มีการลงนาม MOU รวม 12 ฉบับ

ฉบับที่	ความร่วมมือ
1	บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางการค้า การลงทุน และเศรษฐกิจ โดยเป้าหมายใน ค.ศ. 2010 จะเพิ่มมูลค่าการค้าไทย-จีน เป็น 50,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และเพิ่มมูลค่าการลงทุนของทั้งสองฝ่ายเป็น 6,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และเพิ่มนักท่องเที่ยวระหว่างกัน 4 ล้านคน
2	พิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ของการนำเข้า-ส่งออกผักสด
3	พิธีสารว่าด้วยการตรวจสอบ กักกัน สำหรับการนำเข้าจะเข้าจากไทยไปจีน
4	พิธีสารว่าด้วยเงื่อนไขการนำเข้าและส่งออกเนื้อสัตว์ปีกสุกไทย-จีน ทั้ง 3 ฉบับลงนามโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับ สำนักงานควบคุมคุณภาพและตรวจสอบกักกันโรคของจีน
5	ททท.ลงนาม MOU กับบริษัท พับบลิค ซิตส์ ไชนา ซึ่งประกอบธุรกิจด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในจีน
6	ททท. ลงนามกับบริษัท กวางตุ้ง อินเตอร์เนชั่นแนล แทรเวลเซอร์วิส
7	ททท. ลงนามกับบริษัท ไชนา คอมเฟด ทราเวล
8	ททท. ลงนามกับบริษัท ปักกิ่ง ใจดำ
9	บันทึกความเข้าใจ MOU การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ในการซื้อขายสินค้าคุณหมิงกับไทย ระหว่างบริษัททรานส์ เอเชีย โลจิสติกส์ จำกัด กับ บริษัท คุณหมิง ด้าเชียน ขนส่ง จำกัด
10	บันทึกความเข้าใจ MOU การแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนจำหน่ายและให้บริการรถที่ผลิตโดย บริษัท SAIC MOTOR เช่น Wuling รถมินิบัสและรถบรรทุก รถแวน SABRE รถโดยสาร ISTANA และรถอื่นๆ รวมทั้งชิ้นส่วนอะไหล่ ระหว่างบริษัท เชียงไฮ้ ออโต้โมทีฟ อินดัสตรี คอร์ปอเรชั่น กับกลุ่มยন্ত্রกิจ (ประเทศไทย) และบริษัท ฮีซีไอ กรุ๊ป
11	บันทึกความเข้าใจ MOU การร่วมมือนำเข้าชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์จากจีนมาประกอบในไทย ระหว่างบริษัท Yasuda จำกัด กับบริษัท Jiangmen Zhongyu Motor (Group)
12	บันทึกความเข้าใจ MOU การร่วมมือในธุรกิจน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ระหว่าง ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท.สผ. จำกัด (มหาชน) และ China National Offshore Oil Corporation (CNOOC)

หมายเหตุ: บริษัทการท่องเที่ยวจีน 3 บริษัท จะนำนักท่องเที่ยวจีนเข้าไทย ค.ศ. 2006 จำนวน 6.9 แสนคน

บันทึกความเข้าใจของภาคเอกชน 4 ฉบับ คาดว่าจะมีการลงทุน 200,000 ล้านบาท

บริษัทจีนที่เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการไทย-จีน ครั้งที่ 2 มี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มธุรกิจยานยนต์และจักรยานยนต์ กลุ่มเครื่องใช้และอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มธุรกิจการค้า กลุ่มอุตสาหกรรม

พื้นฐานและเครื่องจักร โดย China National Technical Imp & Export ซึ่งเป็นผู้นำเข้าและส่งออก เทคโนโลยีด้านแปรรูปสินค้าเกษตรและพลังงานไฟฟ้า ได้สนใจลงทุนตั้งโรงงานผลิตเอทานอลในรูปแบบของการร่วมทุนกับไทย การใช้น้ำมันล้าปะหลังจากไทย ส่วน Foodstuffs Corp (COFCO) ผู้ส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตรมีการนำเข้าข้าวหอมมะลิใน ค.ศ. 2006 เพิ่มขึ้น 5 แสนตัน และ รัฐวิสาหกิจก่อสร้างและวิศวกรรมพลังน้ำ Sinohydro Corp ได้ตกลงร่วมทุนกับการไฟฟ้าแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เพื่อผลิตไฟฟ้าพลังน้ำในพม่า (เขื่อนสาละวิน) ลาว และกัมพูชา

จากกิจกรรม Business Matching การประชุมคณะกรรมการไทย-จีนครั้งที่ 2 ได้มีความตกลงนามบันทึกความเข้าใจ และความร่วมมือไทยกับจีน 4 ฉบับ คือ (1) การพัฒนาระบบ Logistics ในการซื้อขายสินค้าระหว่างนครคุนหมิงและไทย (ลงนามระหว่างบริษัท ทรานส์ เอเชีย โลจิสติกส์ จำกัด และ บริษัท คุนหมิง ด้าเจียน ขนส่ง จำกัด) บริษัทจีนมีแผนการจะสร้างศูนย์กลางกระจายสินค้าที่จังหวัดเชียงราย และ กรุงเทพฯ มีงบประมาณการลงทุน 200 ล้านบาท (1,020 ล้านบาท) (2) การแต่งตั้งตัวแทนจำหน่ายและการให้บริการรถยนต์ (บริษัท เชียงไฮ้ ออโต้ โมทีฟ อินดัสทรีส์ คอร์ปอเรชั่น และ กลุ่มยนต์กิจ (ประเทศไทย) และบริษัท อีซีไอ กรุ๊ป) (3) การร่วมมือนำเข้าชิ้นส่วนจักรยานยนต์จากจีนมาประกอบในไทย (บริษัท Yasuda และ บริษัท Jingmen Zhongyu Motor (Group) และ (4) การร่วมมือในธุรกิจน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ (บริษัท ปตท. สผ. จำกัด (มหาชน) กับ บริษัท CNOOC) (ตารางที่ 6.2)

บริษัทจีนยังสนใจที่จะลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ การเกษตร การค้า การก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน และอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยฝ่ายไทยได้ลงนามในพิธีสารหลังการประชุม คณะกรรมการร่วมไทย-จีน จำนวน 5 ฉบับ คือ (1) Roadmap for Sino-Thai strategic economic partnership (2) ความเข้าใจเรื่องการส่งออกเนื้อจระเข้ (crocodile meat) ระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับ AQSIQ ของจีน (3) ความเข้าใจเรื่องการส่งออกผักสด (Fresh vegetable) ระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับ AQSIQ ของจีน (4) ความเข้าใจเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวที่ตั้งเป้าหมายจะเพิ่มขึ้นระหว่าง ททท. กับ CYTS/CTTS (5) บันทึกความเข้าใจเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวในไทย ความร่วมมือดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการลงทุนร่วมระหว่างนักธุรกิจไทยกับ นักธุรกิจจีน คือ โครงการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์ ประกอบด้วย เครือเจริญโภคภัณฑ์ กลุ่มยนต์กิจ และ Shanghai Automotive Industry Corp. โครงการลงทุนอุตสาหกรรมอาหารใน จีนของบริษัท เพอร์ซิเดนท์ฟูดส์ และโครงการลอจิสติกในการซื้อขายสินค้าระหว่างเมืองคุนหมิงกับ ไทย โดย บริษัท ทรานส์ เอเชีย โลจิสติกส์ จำกัด กับ บริษัท คุนหมิง ด้าเจียน และ โครงการท่อส่ง น้ำมันดิบสตูล-สงขลา ของบริษัทสุโขทัยปิโตรเลียม ร่วมกับ CITIC Group ซึ่งอยู่ในขั้นตอนของ

การขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI โดยโครงการเกิดจากทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในยุทธศาสตร์พันธมิตรทางเศรษฐกิจไทย-จีน (Roadmap for Sino-Thai Strategic Economic Partnership)

ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยและจีนในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ที่ได้มีการเอาใจใส่และความพยายามร่วมมือกันของผู้นำประเทศ รัฐบาลและประชาชน ซึ่งได้ทำให้มิตรภาพระหว่างไทย-จีน ได้พัฒนาไปในทิศทางที่มั่นคงและมีแบบแผน โดยมีเอกลักษณ์ของความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับจีน กล่าวคือ

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนยังกระชับแน่นด้วยมีพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ได้เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ส่งผลให้สัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยกับจีนได้ใกล้ชิดกันอย่างมาก ผู้นำจีนทุกคนได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเยือนจีน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยือนจีนอย่างเป็นทางการในฐานะผู้แทนพระองค์ ระหว่าง 16-13 ตุลาคม พ.ศ. 2543 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จฯ เยือนจีน 4 ครั้งอย่างเป็นทางการ คือ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์- 8 มีนาคม พ.ศ. 2530 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2531 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2541

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ เยือนจีนแล้ว 22 ครั้ง คือ 12-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2524, 7-21 เมษายน พ.ศ. 2533, 22-26 มีนาคม พ.ศ. 2534, 3-8 ตุลาคม พ.ศ. 2535, 4-18 มกราคม พ.ศ. 2537, 27 กุมภาพันธ์-6 มีนาคม พ.ศ. 2538, 14-7 สิงหาคม พ.ศ. 2539, 25 มิถุนายน-4 กรกฎาคม พ.ศ. 2540, 2-14 เมษายน พ.ศ. 2542, 17-21 ธันวาคม พ.ศ. 2542, 7-20 มีนาคม พ.ศ. 2543, 16-31 ตุลาคม พ.ศ. 2543, 14 กุมภาพันธ์-15 มีนาคม พ.ศ. 2544, 13-17 สิงหาคม พ.ศ. 2544, 14-23 ตุลาคม พ.ศ. 2545, 14-26 สิงหาคม พ.ศ. 2546, 5-10 ตุลาคม พ.ศ. 2546, 25 กุมภาพันธ์-12 มีนาคม พ.ศ. 2547, 22-25 สิงหาคม พ.ศ. 2547, 3-13 เมษายน พ.ศ. 2548, และ 20-22 กรกฎาคม พ.ศ. 2548

การเสด็จเยือนจีนแต่ละครั้งทำให้พระองค์ทรงรู้จักคุ้นเคยกับผู้นำจีนตั้งแต่รุ่นที่ 2 คือ เติ้งเสี่ยวผิง ผู้นำรุ่นที่ 3 คือ เจียงเจ๋อหมิง จูหงงจี และรุ่นที่ 4 คือ หูจิ่นเทาและเวินเจียเป่า ตลอดจนผู้นำระดับท้องถิ่นในมณฑลต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งเป็นที่รู้จักในพระนามจีนว่า “ชื่อหลินทงกงจู่” อันแปลว่า “เจ้าหญิงแห่งบทกวีและหยกงามผู้ปราดเปรื่อง” เป็นพระราชวงศ์จากมิตรประเทศของจีนองค์แรกที่เสด็จเยือนจีนครบทุกมณฑลของจีน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงทรงเป็นประมุขเอกอัครราชทูตพิเศษของประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน และเป็นองค์อุปถัมภ์ความสัมพันธ์ไทย-จีน

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน 12 ครั้ง นอกจากเสด็จเยี่ยมชมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของจีนแล้ว ยังได้ทรงเครื่องดนตรีกู่เจิงในการแสดงดนตรี "สายสัมพันธ์สองแผ่นดิน" หลายครั้ง สร้างความประทับใจแก่ผู้ชมทั้งชาวจีนและชาวไทย เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ไทย-จีนให้กระชับแน่น

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จเยือนจีน 7 ครั้ง และได้ทรงรวบรวมเขียนบันทึกการเยือนไว้ดังนี้คือ หนึ่งในหอในเมืองจีน ยูนนาน สายธารอารยธรรมจีน ชินเจียงและกานซู : ภาพจากแดนสุดหล้าฟ้าเขียว จีนตะวันออก: ขึ้นเขา ลงทะเลสาบ เข้าวัด จีนอีสานและเสฉวน : จากแดนแมนจูสู่ทุ่งอไบ้

พระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ทรงสนพระทัยและเสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับจีนให้แน่นแฟ้น⁹

(2) การแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำของจีนและผู้นำของประเทศไทย นับตั้งแต่ มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีไทย เดินทางไปเยือนจีนเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตใน พ.ศ. 2518 แล้ว หลังจากนั้นนายกรัฐมนตรีของไทยมักไปเยือนจีนหลังขึ้นดำรงตำแหน่งทุกคน การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำทางการเมืองของประเทศทั้งสองดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่สมัยนายกรัฐมนตรี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งได้เยือนจีนระหว่าง 29 มีนาคม-4 เมษายน พ.ศ. 2521 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใน พ.ศ. 2523 ได้เยือนจีนระหว่าง 27-30 ตุลาคม พ.ศ. 2523 และ 17-20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525 นายกรัฐมนตรี พลเอก (ได้รับการเลื่อนยศจากพลตรี) ชาติชาย ชุณหะวัณ เยือนจีนในวันที่ 14-17 มีนาคม พ.ศ. 2532 และ 24-26 ตุลาคม พ.ศ. 2532 นายกรัฐมนตรีคนต่อมา นายอานันท์ ปันยารชุน ได้เยือนจีนระหว่าง 22-25 กันยายน พ.ศ. 2534 นายชวน หลีกภัย เมื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรก เยือนจีนระหว่าง 25 สิงหาคม-3 กันยายน พ.ศ. 2536 นายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา เยือนจีนระหว่าง 24-29 มีนาคม พ.ศ. 2539 นายกรัฐมนตรี พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ระหว่าง 2-5 เมษายน พ.ศ. 2540 และเมื่อ นายชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ได้เยือนจีนระหว่าง 25-27 เมษายน พ.ศ. 2542 ส่วนนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้เยือนจีน

⁹ จุลชีพ ชินวรรณ, 30 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร 2518-2548 (กรุงเทพฯ: กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงต่างประเทศ, โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2548). น. 79-81.

หลายครั้งดังนี้คือ 8-10 พฤษภาคม พ.ศ. 2544, 17-20 กันยายน พ.ศ. 2547 และ 30 มิถุนายน-2 กรกฎาคม พ.ศ. 2548

ผู้นำของจีนก็มาเยือนไทยหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตทั้งในระดับประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรี เช่น เติ้งเสี่ยวผิง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี มาเยือนไทยเมื่อ 5-9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521 นายกรัฐมนตรีจ้าวจื่อหยาง ระหว่าง 30 มกราคม-2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524 นายกรัฐมนตรีหลี่เฉิง ระหว่าง 10-14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 และ 13-14 สิงหาคม พ.ศ. 2533 นายกรัฐมนตรีจูเหิงจี้ ระหว่าง 19-21 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 ส่วนนายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าเยือนไทยในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2546 ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีนหลายคนเคยมาเยือนประเทศไทย รวมทั้งประธานาธิบดี หลี่เซียนเหนียน ระหว่าง 9-14 มีนาคม พ.ศ. 2528 และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานาธิบดีหยางชางคุน ระหว่าง 10-15 มิถุนายน พ.ศ. 2534 ประธานาธิบดีเจียงเจ๋อหมิน ระหว่าง 2-6 กันยายน พ.ศ. 2542 และประธานาธิบดีหูจิ่นเทา ระหว่าง 20-21 ตุลาคม พ.ศ. 2547 การเยือนของผู้นำของรัฐบาลทั้งสองนี้ได้ช่วยเสริมสร้างและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน ความร่วมมือและประสิทธิผลประโยชน์ของกันและกันได้ทวีมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้สัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมั่นคงและยั่งยืนตราบนานเท่านาน¹⁰

ความสัมพันธ์ไทย-จีนมีผลกระทบทางบวก ทั้งในผู้นำระดับสูง และรัฐบาลทั้งสองประเทศได้มีการไปมาหาสู่ มีการติดต่อหารือกันบ่อยครั้งมาก ซึ่งทำให้เกิดความสนิทสนม เกิดความใกล้ชิด และเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ผู้นำไทยและคณะรัฐบาลได้เดินทางไปเยือนจีน ขณะเดียวกันผู้นำจีนและผู้บริหารระดับสูงได้เดินทางมาเยือนไทย เพื่อปูทางประดุการค้า และการขยายการลงทุนในไทยมากขึ้น นอกจากนี้ปัญหาสำคัญระหว่างประเทศทั้งสองนั้น ผู้นำประเทศทั้งสองฝ่ายต่างให้ความสำคัญ ให้คำชี้แนะและให้ความช่วยเหลือกันมาโดยตลอด ความร่วมมือระหว่างไทยกับจีน ได้สะท้อนให้เห็นถึง ความเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะเอื้ออำนวยผลประโยชน์แก่กันและกัน เช่น เมื่อไทยประสบปัญหาการซื้อน้ำมันดิบ จีนก็ช่วยเหลือไทยโดยขายให้ไทยในราคามิตรภาพ เมื่อ ค.ศ. 1974 และในทศวรรษที่ 1980-1990 ไทยกับจีนได้ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อแก้ไขปัญหาแก้มูกูซา ซึ่งได้สร้างคุณประโยชน์เชิงประวัติศาสตร์ในการรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาค และในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ค.ศ. 1997 จีนก็ได้แสดง

¹⁰ อ้างใน จุลชีพ ชินวรรณ (2548) น. 39-40.

น้ำใจการช่วยเหลือไทยในการให้เงินกู้ 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

การไปมาหาสู่กันระหว่างหน่วยงานราชการ เอกชน และประชาชนของทั้งสองประเทศ มีความรู้สึกใกล้ชิดเป็นพิเศษ คนจีนมากมายมีญาติพี่น้องอยู่ในไทย เช่นเดียวกันคนไทยจำนวนมากก็มีญาติอยู่ที่จีน ด้วยความเป็นมิตรและสายสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างจีน-ไทยนั้นเป็นความปรารถนาของประชาชนทั้งสองประเทศ โดยมีความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจการค้า และการลงทุนระหว่างกัน ไทยออกไปลงทุนในจีนและจีนก็เข้ามาลงทุนในไทย ขณะเดียวกันผลประโยชน์ที่ทางจีนได้รับโดยตรง ก็คือ จีนใช้ไทยในการเปิดประตูทางการเมืองและการทูตที่จะนำไปสู่การเปิดสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน อีกทั้งเป็นการขยายอิทธิพลรวมทั้งการแสวงหามิตรประเทศของจีนลงสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของจีนกับประเทศในอาเซียน

6.2 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีนทางเศรษฐกิจ

จากยุทธศาสตร์การก้าวออกไปลงทุนของจีนในต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน การลงทุนของจีนจะตอบสนองต่อผลประโยชน์ของจีน โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหา “กำไรหรือขาดทุน” เหมือนกับบริษัทต่างชาติแต่เพียงอย่างเดียว แต่จีนยังคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองและความมั่นคง แม้ว่าจีนจะให้ความสนใจเข้ามาลงทุนในไทยเป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน แต่จีนให้ความสำคัญกับประเทศต่าง ๆ ใน 5 กลุ่มประเทศ คือ กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นมิตร กลุ่มประเทศที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจเหมือนกับจีน กลุ่มประเทศที่เป็นพันธมิตรคู่ค้าหลัก กลุ่มประเทศที่เป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ และ กลุ่มประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การความร่วมมือในภูมิภาค โดยรัฐบาลจีนได้ตั้ง กองทุนเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ (Overseas Investment Fund) เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การออกไปลงทุน จากจุดแข็งทางการเงินที่จีนมีเงินสำรองมากที่สุดในโลก ในสิ้นเดือนตุลาคม ค.ศ. 2006 ประมาณ 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้มีส่วนช่วยสนับสนุนให้บริษัทจีนออกไปลงทุนโดยมีเป้าหมายเพื่อ การแสวงหาตลาดใหม่ในต่างประเทศ การแสวงหาแหล่งวัตถุดิบและทรัพยากร การแสวงหาเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการลงทุนในกิจการอื่นๆ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับจีน ได้เป็นแบบอย่างของการขยายตัวการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาค การเปิดกว้างทางเศรษฐกิจของทั้งสอง

ประเทศมียุทธศาสตร์ของความร่วมมือในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจะเป็นการพึ่งพากันมากขึ้น ที่มีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ มีทั้งโอกาสและเรื่องที่ทำนายของสองประเทศในการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจ ที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจของสองประเทศ ดังนั้นผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สำคัญ กล่าวคือ

ผลกระทบทางบวก

(1) พัฒนาการเศรษฐกิจจีนได้เปลี่ยนแปลงไปสู่เศรษฐกิจแบบตลาด (Market Economy) ซึ่งทำให้คนจีนมีการตื่นตัวทางการค้ามากขึ้น โดยถือได้ว่าเป็นการเปิดโลกการค้าและการลงทุนข้ามชาติ ซึ่งแต่เดิมเศรษฐกิจของจีนถูกปิดกั้นโดยภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ แต่จีนก็ดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในหลายทิศทาง การออกไปทางเกาหลีและญี่ปุ่นก็พบกำแพงที่แข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ จะออกทางมองโกเลียและรัสเซียตลาดก็ยังขาดองค์ประกอบหลายประการ จะออกทางอินเดียก็ยังปัญหาเรื่องชายแดนและชนกลุ่มน้อย จะออกทางพม่ายังมีปัญหาการเมืองและการละเมิดสิทธิมนุษยชน การออกทางเวียดนามก็เป็นประเทศสังคมนิยมที่มีเงื่อนไขของการลงทุน ส่วนลาวก็ยังขาดปัจจัยสนับสนุนทางด้านการคมนาคมและเศรษฐกิจยังไม่เติบโตเท่าที่ควร

จีนมีเป้าหมายเข้ามาลงทุนในไทย ทั้งในแง่ภูมิรัฐศาสตร์ ภูมิเศรษฐศาสตร์ ไทยกับจีน แม้จะไม่มีพรมแดนติดต่อกันแต่ก็อยู่ไม่ห่างกัน สามารถผ่านทางพม่าและลาวสู่ภาคเหนือของไทย จึงถือเป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่สามารถรองรับการขยายการลงทุน โดยมณฑลกว๋างสีจะเป็นศูนย์กลางการขนส่งที่ทันสมัย และมณฑลยูนนานเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจของกลุ่มน้ำโขง ซึ่งมณฑลทั้งสองอยู่ในความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับอาเซียน¹¹ ซึ่งจะเป็นฐานที่มั่นการเป็นประตูการค้ากับไทย จีนได้ใช้เมืองสิบสองป็นนา มณฑลยูนนาน และเขตปกครองตนเองเมืองเชียงรุ่งหรือจิ่งหง เพื่อเป็นศูนย์กลางคมนาคมและเป็นประตูสู่ลาว พม่า และไทย โดยมีท่าเรือสำหรับการเดินเรือในแม่น้ำโขง ซึ่งห่างจากอำเภอเชียงแสน 344 กิโลเมตร ตามระยะทางเส้นทางเดินเรือ ในส่วนเส้นทางถนนจากแขวงเมืองบ่อแก้ว ห้วยทราย หลวงน้ำทาในลาวเชื่อมต่อมายังไทยที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างเชียงของกับห้วยทราย เพื่อให้การคมนาคมระหว่างไทยกับจีนได้สะดวกยิ่งขึ้น

¹¹ Shen Bian, "New Opportunity for China-ASEAN trade," *Beijing Review* 46 (1 May 2003):18-20.

(2) รัฐบาลจีนมีนโยบายสนับสนุนให้บริษัทจีนออกไปลงทุนภายนอกประเทศมากขึ้น โดยเป็นกลยุทธ์ที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเท่าๆ กับการพัฒนาภาคตะวันตก ไทยนับเป็นประเทศที่จีนเข้ามาลงทุนมากเป็นอันดับต้น ๆ ของอาเซียน อุตสาหกรรมที่บริษัทจีนสนใจเข้ามาลงทุนได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร กระดาษ พลาสติก ปิโตรเคมี สิ่งทอ อุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนภาคการบริการ เช่น ธุรกิจสิ่งหัตถ์ การก่อสร้าง โรงแรมและการท่องเที่ยว โดยมีปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนให้จีนขยายการลงทุนในไทยเพิ่มมากขึ้นมี 3 ประการ คือ (1) ปัจจัยพื้นฐานของประเทศ ซึ่งบริษัทจีนมองว่าไทยมีความมั่นคงปลอดภัย มีการผ่อนคลายกฎระเบียบด้านการลงทุน ขณะที่ต้นทุนการดำเนินธุรกิจไม่สูงมากนัก และมีโอกาสเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจในภูมิภาค (2) การเปิดเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ซึ่งลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดจากประเทศอาเซียน เหลือร้อยละ 0-5 จะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้จีนลงทุนภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีในภูมิภาคของข้อตกลงตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน ใน ค.ศ. 2010 และ (3) การผลิตเพื่อการส่งออก จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพการผลิตที่แข็งแกร่ง และมีขีดความสามารถการแข่งขันสูงในตลาดโลก แต่การขยายการส่งออกสินค้าจากจีนในตลาดโลกไม่ใช่ทำได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด การตั้งหน่วยผลิตในไทยอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะลดแรงกดดันจากการที่จีนเกินดุลทางการค้ากับประเทศคู่ค้าในปริมาณสูงเกินไป และอาจเป็นช่องทางหนึ่งในการรักษาและขยายตลาดในไทยและอาเซียน

(3) การลงทุนของจีนในไทย มีการส่งเสริมการลงทุนและมีการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในไทยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการที่จีนมองไทยเป็นศูนย์กลางการลงทุนในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งจะส่งผลในเชิงบวกต่อการลงทุน โดยจีนให้ความสำคัญและการร่วมทุนกับนักธุรกิจไทยมากขึ้น การลงทุนส่วนใหญ่เน้นการลงทุนในภาคการผลิตเพื่อส่งออกและการบริการ มีการลงทุนในสาขาเกษตร ผลิตผลทางการเกษตร สาขาลิขิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง และสาขาเคมีภัณฑ์และกระดาษ เป็นต้น หากรวมการลงทุนจากจีนและฮ่องกงในไทยแล้ว จีนแผ่นดินใหญ่ และจีนฮ่องกงก็จะเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่เป็นอันดับสามรองจากญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา อย่างใน ค.ศ. 2004 มีมูลค่า 18,750 ล้านบาท โดยญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ของไทย โดยใช้ไทยเป็นฐานการผลิตนอกญี่ปุ่นที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 รองจากจีน ในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานพาหนะ และเครื่องจักรกล เป็นต้น

(4) การลงทุนของจีนในไทยเป็นการลงทุนระยะยาว ที่มักมาพร้อมกับเทคโนโลยี และช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน รวมทั้งการส่งออกให้กับไทย เพื่อให้เศรษฐกิจไทยสามารถเติบโต

ได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของการลงทุนของจีนในไทยที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การลงทุนของจีนในไทยที่เพิ่มขึ้น ได้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ไทย-จีนดีขึ้น มีผลประโยชน์ร่วมกันทางด้าน เงินทุน การจ้างงาน การส่งสินค้า โดยไทยเป็นฐานการผลิตสำหรับอาเซียน (รองจากจีน) ในฐานะการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในการบุกเบิกตลาดในอาเซียน และในตลาดโลก ขณะเดียวกันความร่วมมือด้าน วัตถุดิบ การแปรรูปสินค้าเกษตร แหล่งพลังงาน เทคโนโลยีการสื่อสาร เครื่องใช้ไฟฟ้าและ อิเล็กทรอนิกส์ โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ และอุตสาหกรรมยานยนต์ เหล่านี้ก็จะส่งผลให้เศรษฐกิจไทยขยายตัว และมีส่วนในการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของสองประเทศ

ผลกระทบทางลบ

(1) การลงทุนของจีนในไทย แม้ว่าจีนจะประสบความสำเร็จในหลายโครงการ แต่ก็มีความเสี่ยงบางโครงการที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งรัฐ ที่จะต้องผ่านความร่วมมือในการพิจารณาการลงทุนระหว่างรัฐบาลไทยและจีน และบางโครงการก็ก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น โครงการผลิตเยื่อกระดาษในการปลูกป่ายูคาลิปตัส มูลค่า 1,000 ล้านบาท โครงการของบริษัท CITIC ในการร่วมทุนกับ TPI ของไทย โดยการซื้อหุ้นร้อยละ 75 มูลค่า 900 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และชำระหนี้คงค้าง 2.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา¹² โครงการลำไยของไทยเพื่อที่นำมาแลกรถหุ้มเกราะล้อยางของจีน โครงสร้างโรงงานยาสูบแห่งใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มูลค่า 12,000 ล้านบาท โครงการจัดหาเครื่องเอกซเรย์ ตู้คอนเทนเนอร์ขนส่งสินค้า มูลค่า 1,200 ล้านบาท โครงการเหมืองแร่โปแตช จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดอุดรธานี โครงการจัดซื้อรถจักรดีเซลไฟฟ้าและตู้สินค้าของการรถไฟแห่งประเทศไทย การแลกเปลี่ยนลำไยอบแห้งกับจีนมูลค่า 3,898 ล้านบาท โครงการรถไฟรางคู่ในเส้นทางรถไฟสายชายฝั่งทะเลตะวันออกจะเชิงเทรา ศรีราชา แหลมฉบัง แลกเปลี่ยนกับสินค้าจีนมูลค่า 5,235 ล้านบาท

¹² บริษัท CITIC เป็นบริษัทร่วมทุนของรัฐบาลจีนที่มีนโยบายร่วมทุนกับต่างประเทศหรือบริษัทขนาดใหญ่ การร่วมทุนทุกครั้งจะต้องผ่านมติคณะรัฐมนตรีโดยมีประธานาธิบดีเป็นผู้ควบคุมและตัดสินใจ หากกลุ่มบริษัท CITIC ไปร่วมลงทุนที่ไหนจะมี China Development Bank ให้การสนับสนุนการลงทุน ซึ่งโครงการนี้ รัฐบาลไทย กระทรวงต่างประเทศ และกระทรวงการคลังจะต้องให้ความกระจ่างแก่ทุกฝ่าย

โครงการประมงน้ำจืด การจัดตั้งกองเรืออวนล้อมจับปลาทูน่า มูลค่า 2,500 ล้านบาท โครงการนำเข้าถังก๊าซเอ็นจีวีของกระทรวงพลังงาน แลกเปลี่ยนกับสินค้าเกษตรไทย¹³

(2) โครงการที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาการสนับสนุนการลงทุน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสนระหว่างรัฐต่อรัฐ และความมั่นคงแห่งรัฐ เช่น โครงการการลงทุนของบริษัทจีนในการเข้ามาถือหุ้นบริษัท Thai Oil การประมูลโครงการขนส่งผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิ-กรุงเทพฯ และสวนอุตสาหกรรม (China Worldbest Thailand) และโครงการขนาดใหญ่ที่รัฐบาลไทยให้การสนับสนุนมี 7 โครงการ ได้แก่ โครงการสร้างรถไฟฟ้า โครงการเชื่อมโยงระบบขนส่งภายในประเทศ รถไฟรางคู่ การจัดหาหัวรถจักร การสร้างท่าเรือ เป็นต้น โดยการจูงใจให้บริษัทจีนเข้ามาร่วมลงทุน และต้องการให้จีนเข้ามาลงทุนจัดตั้งกองเรือแห่งชาติ ซึ่งการลงทุนจะทำการแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อให้จีนมีการซื้อสินค้าไทยกลับคืน

(3) โครงการขนส่งน้ำมันทางท่อของบริษัทซูทซ์ทีย บีโตรเลียม ได้แสดงมูลค่าของโครงการ 30,755 ล้านบาท โดยไทยถือหุ้นร้อยละ 51 กับจีนถือหุ้นร้อยละ 49 มีทุนจดทะเบียน 10,000 ล้านบาท แต่ยังไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีเหตุผลของการคัดค้านคือ การขนส่งน้ำมันทางท่อเชื่อมสองฝั่งทะเลระหว่าง อำเภอละงู จังหวัดสตูล ในฝั่งทะเลอันดามัน กับ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ทางฝั่งอ่าวไทย ถือเป็นยุทธศาสตร์ผ่านเขตแดนของประเทศ ผู้ลงทุนจะได้รับประโยชน์จากสิทธิในการใช้เส้นทางตามสภาพภูมิศาสตร์ และเส้นทางที่ท่อขนส่งน้ำมันพาดผ่านจะต้องขัดต่อลักษณะการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ และเจตนารมณ์ของการเวนคืนที่ดินของกรมทางหลวง และ การสนับสนุนโครงการของบริษัทซูทซ์ทีย จะก่อให้เกิดความได้เปรียบในเชิงลงทุน หรือการผูกขาดการขนส่งน้ำมันผ่านแดนสำหรับเส้นทางอื่นๆ ในภูมิภาค ซึ่งเป็นเหตุผลของความมั่นคง นอกจากนี้โครงการยังมีความอ่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อมสูงมาก เพราะเส้นทางท่อขนส่งน้ำมัน จะมีแนวพาดผ่านพื้นที่ป่าชายเลนบริเวณบ้านบุโบน อำเภอละงู และจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทะเลสาบสงขลาและพื้นที่ชุมชน โดย CITIC จะร่วมศึกษาถึงความเป็นไปได้ของโครงการก่อนที่จะดำเนินการตกลงในรายละเอียดทั้งในเรื่องของการร่วมลงทุน การรับเหมาก่อสร้างในโครงการ ความร่วมมือด้านเทคนิค ด้วยการส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาศึกษา ซึ่งโครงการนี้หากได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงของประเทศ ในลักษณะของการผูกขาดการขนส่งน้ำมันระหว่างประเทศ ที่ไม่เพียงแต่จะเชื่อมพื้นที่ระหว่างสตูลกับสงขลา แต่

¹³ “เศรษฐกิจ 2 ขา ยุทธศาสตร์จีนรุกไทย,” ฐานเศรษฐกิจ (22-24 กันยายน 2548).

โครงการนี้จะเชื่อมระหว่างทะเลอันดามันในมหาสมุทรอินเดียไปออกทะเลจีนใต้ ในมหาสมุทรแปซิฟิก ส่งผลให้การขนส่งน้ำมันเปลี่ยนไป โดยบริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) หรือบริษัทพลังงานของไทยไม่มีโอกาสที่จะเข้าร่วมบริหารจัดการ

(4) โครงการขนาดใหญ่ของบริษัทจีน ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางการเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม คือโรงถลุงเหล็ก กลุ่มทุน โชว กัง (Shougang Corporation) มูลค่า 108,552 ล้านบาท โดยได้ระบุในคำขอรับการส่งเสริมการลงทุน จะตั้งที่ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ประกอบด้วยเหล็กขั้นต้นคือน้ำเหล็กและเหล็กถลุง เหล็กขั้นกลาง ประกอบด้วย Slab, Billet, Bloom และเหล็กขั้นปลาย เช่น เหล็กแผ่นรีดร้อน เหล็กแผ่นรีดเย็น เหล็กเส้น เป็นต้น ระบุว่าจะมีการจ้างงานคนไทย 3,760 คน ต่างชาติ 560 คน แหล่งเงินทุนในการดำเนินการจะใช้เงินการกู้เงินกับ China Export-Import Bank เป็นเงิน 55,000 ล้านบาทจากเงินลงทุนทั้งหมด โดยสภาพเครื่องจักรใหม่ทั้งหมดเป็นมูลค่า 55,152 ล้านบาทจากจีน และมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ สินแร่เหล็ก ถ่านหิน สารปรุงแต่งและเศษเหล็ก มูลค่ารวม 46,005 ล้านบาทต่อปี

ความร่วมมือไทย-จีนกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง หรือ หกเหลี่ยมเศรษฐกิจระหว่าง ไทย ลาว พม่า จีนตอนใต้ กัมพูชา และเวียดนาม (Greater Mekong Sub-Region: GMS) ได้เริ่มเมื่อ ค.ศ. 1992 โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) มีพื้นที่รวมกันประมาณ 2.3 ล้านตารางกิโลเมตร มีประชากรรวมกันประมาณ 250 ล้านคน มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียง และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสแข่งขันในเวทีการค้าโลก โดยมีความร่วมมือใน 9 สาขา คือ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน การเกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประเทศในลุ่มน้ำโขงมีศักยภาพทางเศรษฐกิจและมีพัฒนาการที่รวดเร็ว ไทยสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับภายนอกมากที่สุด ในส่วนกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนามอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านทั้งการเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลาง (Centrally Planned) เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่มีการเปิดประเทศเพื่อเชื่อมโยงกับภายนอกมากขึ้น กล่าวคือ

◦ (1) จีนให้ความสำคัญกับประเทศในลุ่มน้ำโขงก็เพราะมีความใกล้ชิดในเชิงภูมิศาสตร์ และมีผลประโยชน์ทั้งในเรื่องทรัพยากร การคมนาคม ทั้งยังเป็นการบูรณาการเศรษฐกิจของจีนทางภาคตะวันตกกับประเทศในลุ่มน้ำโขง ซึ่งจีนมีนโยบายเร่งพัฒนาพื้นที่แถบนี้ให้เจริญทันเทียบ

กับชายฝั่งตะวันออก ประกอบกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงอย่างพม่า ลาว กัมพูชา ยังล้าหลังกว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนด้วยกัน การที่จีนให้ความสำคัญกับประเทศเหล่านี้ ก็จะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้น และสร้างความพอใจให้กับทุกประเทศในอาเซียน ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ทางการเมือง และความมั่นคงในภูมิภาคเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

(2) การลงทุนของจีนในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในช่วง ค.ศ. 1979-2002 มี 424 โครงการ มูลค่า 527.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา จีนลงทุนในไทยมากที่สุด รองลงมา กัมพูชา เวียดนาม พม่า และ ลาว เป็นต้น จีนได้ให้ความสำคัญกับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเป็นพิเศษเพื่อเป็นประตูสู่อาเซียน มีการสนับสนุนให้มีการลงทุนเพื่อใช้วัตถุดิบและทรัพยากรร่วมกัน เกิดการกระจายรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ และการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศต่างๆ โดยมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจกัน ทั้งนี้จีนถือว่าไทยเป็นมิตรประเทศที่สามารถเข้ามาลงทุนและส่งออกสินค้าในภูมิภาค โดยได้สิทธิในเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้าสำหรับการส่งออกสินค้าในอาเซียน และภูมิภาคต่างๆ และประโยชน์จากการที่ไทยได้มีการลงนามการเปิดเขตการค้าเสรีกับหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย เป็นต้น โดยจีนได้มีการย้ายฐานการผลิตเข้าไปยังพื้นที่ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมากขึ้น เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าจีน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานไร้ฝีมือหรือเทคโนโลยีต่ำ มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังประเทศแถบลุ่มน้ำโขงในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การเข้าไปลงทุนเพื่อให้ใกล้ชิดกับแหล่งวัตถุดิบจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตในอีกทางหนึ่ง ได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมเครื่องประดับและอัญมณี เป็นต้น

(3) จีนมีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์กับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตทางเศรษฐกิจทั้งแหล่งทรัพยากร ตลาดสินค้า การคมนาคมขนส่ง และเส้นทางเดินเรือ จากยุทธศาสตร์การบุกเบิกภาคตะวันตกของจีน จีนได้อาศัยเส้นทางคมนาคมจากทางหลวงภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีระยะทาง 1,700 กิโลเมตร โดยทางออกทะเลที่สะดวกของจีนเป็นเส้นทางที่เชื่อมเมืองเฉิงตูกับท่าเรือฝางเฉิง ท่าเรือเป่ย์หย่า และท่าเรือซินโจวในอ่าวเป่ย์บู๊วาน มณฑลกว่างซี และมีการสร้างทางผ่านด่านมิตรภาพออกสู่เวียดนามสามารถเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลขหนึ่งจากเหนือสุดถึงใต้สุดของเวียดนาม ซึ่งจะเป็นเส้นทางของจีนในการออกทะเลและไปสู่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงภาคใต้ของเวียดนาม ในส่วนทางรถไฟเน่ยเจียง-คุนหมิง ระยะทาง 872 กิโลเมตร เป็นเส้นทางหลักที่เชื่อมต่อมณฑลยูนนาน มณฑลกุ้ยโจว มณฑลเสฉวน ถึง

คุณหมิงของมณฑลยูนนาน เป็นทางรถไฟสายแพนเอเชีย คุณหมิง-สิงคโปร์ ซึ่งเมื่อรถไฟทั้งสองเส้นทางเชื่อมต่อกันจะเป็นเส้นทางคมนาคมใหม่จากเขตเศรษฐกิจแม่น้ำแยงซีเกียง ไปสู่ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และอาเซียน มีการกระจายสินค้าจีน ธุรกิจการผลิตมอเตอร์ไซด์ ของมหานครฉงชิ่ง ซึ่งครองตลาดมอเตอร์ไซด์และอะไหล่ในเวียดนาม หัวจักรรถไฟของเมืองจือหยิง และตู้รถไฟของเมืองเหมยชานในมณฑลเสฉวน สามารถส่งออกสินค้าไปยังเวียดนาม กัมพูชา และไทย เคมีภัณฑ์และชิ้นส่วนรถยนต์ของเมืองหลูโจว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเคมีทางภาคตะวันตกของจีน สามารถเข้าสู่ตลาดอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

(4) เศรษฐกิจลุ่มน้ำโขงเป็นฐานที่มั่นทางภูมิเศรษฐศาสตร์ โดยจีนสนใจลงทุนในรูปแบบนิคมอุตสาหกรรม โดยรัฐบาลไทยได้มีการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ และเงื่อนไขการลงทุน โดยกำหนดให้ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน เป็นพื้นที่รองรับการลงทุน แต่ก็ยังมีกระแสคัดค้านเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เชียงแสน เหตุผลของการคัดค้านเกี่ยวพันถึงเรื่องผลประโยชน์ทางธุรกิจของคนบางกลุ่มในไทย การที่จะย้ายเขตเศรษฐกิจไปที่อำเภอเทิง ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากหลายประเทศที่เกี่ยวข้อง ลาวเห็นด้วยกับการย้ายมาที่อำเภอเทิง และได้ประโยชน์ในเส้นทางคมนาคมทางบกจากการสร้างสะพานแม่น้ำโขงระหว่างเชียงของกับห้วยทราย แขวงบ่อแก้วมากกว่าการคมนาคมทางน้ำที่ลาวได้รับประโยชน์น้อยกว่า แต่จีนกับพม่าก็ไม่เห็นด้วยเพราะสองประเทศใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นทางหลักในการขนส่ง ทั้งนี้จีนยังได้จัดเขตปกครองตนเองไว้ที่เมืองเชียงรุ่ง สิบสองปันนาเพราะอยู่ริมแม่น้ำโขง อีกทั้งการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขงตอนบนของจีนหลายแห่งที่เป็นประโยชน์เศรษฐกิจภายในของจีน และเป็นประโยชน์ต่อการเดินเรือในแม่น้ำโขง

(5) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สามารถช่วยกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างจีนกับไทย เมื่อวันที่ 22 เมษายน ค.ศ. 2000 จีน ไทย ลาว และพม่า ได้ลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการเดินเรือในแม่น้ำโขง ได้จัดทำเรือ 12 แห่งตามชายฝั่งแม่น้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เรือขนส่งทั้ง 4 ประเทศ ส่วนการขนส่งโดยทางรถยนต์กับทางรถไฟจึงเป็นที่แน่นอนว่าจะมีการไปมาหาสู่กันและการติดต่อความสัมพันธ์ทางด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เป็นต้น

ผลกระทบทางลบ

(1) การดำเนินนโยบายของจีนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนหลายล้านคนในบริเวณลุ่มน้ำโขง โดยประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำ การประมงร้อยละ 80 ซึ่งการสร้างเขื่อนในลำน้ำโขงได้สร้างปัญหาการต่อต้านการสร้างเขื่อนของจีน การระเบิดเกาะแก่งต่าง ๆ เนื่องจากการทำลายร่องน้ำและการทำลายสภาพแวดล้อม ที่มี

ผลกระทบต่อเวียดนาม กัมพูชา ลาว และไทย ได้ทำให้หลายประเทศกังวลในการเปลี่ยนแปลงช่องทางการไหลของน้ำและระดับน้ำในแม่น้ำโขง จีนสามารถควบคุมระดับน้ำในแม่น้ำโขงได้โดยตรง ซึ่งทำให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโขง (Mekong River Commission: MRC)¹⁴ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมมือวางแผนการพัฒนา การวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการป้องกันการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เพื่อลดความขัดแย้งในเรื่องการใช้แม่น้ำโขงร่วมกัน

(2) กลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง ท่ามกลางปัญหาความมั่นคง ยาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ และธุรกิจผิดกฎหมายอื่นๆ อีกมาก รวมไปถึงการลักลอบสินค้าหนีภาษี ซึ่งเป็นปัญหาจากการค้าขายแดนที่เต็มไปด้วยผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ มากมาย ที่หลายประเทศมีความกังวลค่อนข้างมากที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และอาจก่อให้เกิดผลกระทบในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

ความร่วมมือไทย-จีนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ซึ่งเป็นโครงการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2545 การการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นประตูการค้า ฐานการผลิตและการลงทุนของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ โดยอาศัยวัตถุประสงค์และทรัพยากรจากพื้นที่ทั้งภายในไทยและประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมระดับจังหวัดและภาคเหนือตอนบน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยทั้งด้านการลงทุนและการท่องเที่ยว¹⁵ มีการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นศูนย์กลางและประตูการค้าและการลงทุนโดยมีการเชื่อมโยงกับจีนตอนใต้ เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (สพพ.) ซึ่งมีพื้นที่

¹⁴ คณะกรรมการลุ่มน้ำโขง (The Mekong River Commission: MRC) ได้ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1957 โดยการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา เป็นความร่วมมือระหว่าง ไทย ลาว กัมพูชา และ เวียดนาม หลังจากนั้นเป็นความร่วมมือในการแก้ปัญหาในลุ่มน้ำโขงร่วมกัน ใน ค.ศ. 1995 โดยมีประเทศสมาชิก ได้แก่ กัมพูชา ลาว ไทย และเวียดนาม see. Barry Wain, "River at Risk," *Far eastern Economic Review* (26 August 2004):48-52.

¹⁵ เอกสาร สำนักงานพัฒนาพื้นที่เฉพาะ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 19 พฤศจิกายน 2545.

3 อำเภอ คือ เชียงแสน แม่สาย และเชียงของ ได้เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแผนงานสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การพัฒนาด้านการตลาด การส่งเสริมกิจกรรมด้านการค้า การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม และการเกษตร การพัฒนาเขตประกอบการอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม เพื่อเป็นฐานการผลิตหลักของเขตเศรษฐกิจ มีการดำเนินงานร่วมนระหว่างนิคมอุตสาหกรรม และการส่งออกภายใต้พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และเขตปลอดอากรภายใต้พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2543 ที่ครอบคลุมทางด้านการผลิต การเก็บกักสินค้า และการบริการขนส่ง โดยมีโครงการจัดตั้งสถานีขนถ่ายสินค้าและเขตประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่เชียงแสน แม่สาย และการพัฒนาท่าเรือเชียงแสน เป็นต้น

นอกจากนี้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้มีแนวความคิดกับเศรษฐกิจชายแดนหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งจะเป็นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อช่วยยกระดับเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศและแรงงานจะได้ไม่ต้องอพยพ แต่เป็นการลงทุนในพื้นที่ชายแดน มีการระดมทุนเข้ามาในพื้นที่ที่มีการลงทุนด้านสาธารณูปโภค และมีการจัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศและกลุ่มประเทศ ขณะเดียวกันเขตเศรษฐกิจพิเศษยังมีการคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม มีการจัดการให้เกิดความสมดุลในพื้นที่เพื่อให้ครอบคลุมกิจการที่หลากหลาย เช่น อุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว เป็นต้น

ผลกระทบทางบวก

(1) เชียงรายเป็นเมืองที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดให้เชียงแสนเป็นเขตที่จะมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และสถานีขนถ่ายสินค้า ส่วนแม่สายเป็นเขตการค้า และเชียงของเป็นเขตแปรรูปสินค้า สำหรับโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและสถานีขนถ่ายสินค้า บนเนื้อที่ 3,136 ไร่ ในเขตตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในเขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงรายตามนโยบายของรัฐบาลใน “โครงการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน” เป็นความร่วมมือกับ Kumming New and High technology Development Zone (KNTZ) โดยมณฑลยูนนานจะได้ประโยชน์ 3 ประการ คือ (1) การได้สิทธิทางภาษีแหล่งผลิตในไทยเพื่อส่งออกสินค้าไปขายในอาเซียนตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (2) การได้สิทธิทางภาษีการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และจากนิคมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกยกเว้นภาษีนำเข้า และ (3) การขนส่งเชื่อมต่อ

กันที่มีความสะดวกผ่านแม่น้ำโขง จีนสามารถควบคุมกลไกการค้าไม่ว่าการนำเข้าวัตถุดิบหรือการส่งกลับสินค้า ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ดีของจีนในการเปิดประตูลงใต้สู่อาเซียน

(2) เขตเศรษฐกิจเชียงรายเป็นเมืองชายแดนที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ในด้านการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ สู่กลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และจีนตอนใต้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเชียงราย ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ คือ แม่สาย เชียงแสน เชียงของ การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ทำให้การลงทุนในพื้นที่จะได้รับสิทธิพิเศษด้านต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการลงทุน ได้แก่ (1) สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร การส่งเสริมการลงทุน การอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกรรม โดยมีมาตรการจูงใจทางภาษี การอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ เช่น ศูนย์บริการและส่งเสริมการลงทุนที่ให้บริการแบบครบวงจร มีอำนาจในการตัดสินใจสั่งการและอนุมัติแผนการดำเนินงาน (2) ความพร้อมของปัจจัยการผลิตทุน วัตถุดิบ แรงงาน โดยมีการสร้างความมั่นใจให้กับแหล่งเงินทุน ความพร้อมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจ มีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับแหล่งวัตถุดิบในพื้นที่ มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะแรงงานของคนในท้องถิ่น เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพการผลิต (3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น การคมนาคมขนส่ง ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น

(3) การจัดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายนั้น ไทยมีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับจีน พม่า และลาว โดยการสร้างเส้นทางการคมนาคมขนส่งระหว่างกันทั้ง 3 ทาง กล่าวคือ การขนส่งทางบกที่กำหนดแล้วเสร็จใน ค.ศ. 2007 มีการสร้างถนนเชื่อมโยกันของพื้นที่ภายในจังหวัด และการเชื่อมเส้นทางกับลาว และพม่า การขนส่งทางน้ำ การเดินเรือในแม่น้ำโขง จีนกำลังอยู่ในขั้นตอนการระเบิดแก่งหินที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือที่มีระวาง 300-500 ตัน และทางอากาศ โดยตั้งเป้าให้มีต้นทุนต่ำกว่าเส้นทางอื่น เพื่อเอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรม การค้าและการท่องเที่ยว ด้านอุตสาหกรรมมีเป้าหมายในการแปรรูปการเกษตร อัญมณี เครื่องประดับ สิ่งทอ (เสื้อผ้าและผ้าไหม) การขนส่ง คลังสินค้า คลังน้ำมัน ตลาดขึ้นส่วนรถยนต์และจักรยานยนต์ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจไทย พม่า ลาว และจีนตอนใต้¹⁶

¹⁶ เส้นทางการคมนาคม 3 เส้นทาง คือ (1) จากไทยผ่านพม่า คือ เส้นทางแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก-เชียงตุง-ด้าลั่ว-เชียงรุ่ง (2) จากไทยผ่านลาว คือ เส้นทางเชียงของ-ห้วยทราย-หลวงน้ำทา-บ่อเต็น-เชียงรุ่ง-คุนหมิง และห้วยโก๋น-ปากแบ่ง-บ่อเต็น-คุนหมิง อยู่ในเขตของการเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และ (3) การเดินเรือพาณิชย์ในลุ่มน้ำโขง เป็นต้น

ผลกระทบทางลบ

(1) ผลกระทบจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ จากการมอบอำนาจให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้อยู่อาศัย โดยการอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาตแทนหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายภายในพื้นที่และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหลังจากหักค่าใช้จ่ายไว้ไม่เกินร้อยละ 10 โดยให้ส่งเป็นรายได้ของหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมาย สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการและผู้อยู่อาศัยในเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ การลดหย่อนหรือยกเว้นอากรนำเข้า ภาษีสรรพสามิต และค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน การลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล การหักค่าใช้จ่ายก่อนการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกจากนี้ที่กำหนดในประมวลรัษฎากร การนำคนต่างด้าวเข้ามาอยู่และทำงานในราชอาณาจักร สิทธิในการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินของคนต่างด้าว สิทธิในการถือครองหรือเปิดบัญชีเงินฝากเป็นเงินตราต่างประเทศ และสิทธิในการนำหรือส่งเงินออกไปนอกราชอาณาจักร

(2) การให้อำนาจเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยเป็นเสมือน "ดินแดนพิเศษ" ที่มีอำนาจเหนือกระทรวง ที่อาจจะขัดต่อเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ เช่น การแก้กฎหมายให้ต่างชาติมีสิทธิถือครองที่ดิน มีสิทธิ์เช่าที่ดินในระยะยาวถึง 99 ปี ไม่บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในบางกรณี การนำเข้าแรงงานต่างด้าวมากกว่าที่กฎหมายกำหนด การลดหย่อนด้านภาษี อีกทั้งต้องนำกฎหมายผังเมืองมาใช้ ไม่กำหนดการส่งเงินออกนอกประเทศ เกิดการแทรกแซงอำนาจการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจยึดที่ดินรังสิต ป่าสงวน ที่ราชพัสดุ ที่ดินสาธารณประโยชน์ เป็นต้น ที่จะส่งผลกระทบในหลายส่วน เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการใช้อำนาจใหม่ และหากยิ่งขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี อำนาจจะถูกรวมศูนย์ไว้ที่คนคนเดียวเท่ากับแบ่งประเทศออกเป็นส่วนๆ สุดท้ายฝ่ายนักการเมือง นักธุรกิจตระกูลใหญ่จะได้ประโยชน์¹⁷

(3) เขตเศรษฐกิจพิเศษมีลักษณะแบบเดียวกับการตกลงการค้าเสรีอาเซียน ที่ว่าด้วยสิทธิแก่นักลงทุนต่างชาติในทุก ๆ ด้าน เพื่ออำนวยความสะดวกของนักลงทุน บรรษัทข้ามชาติ และรัฐบาลประเทศพัฒนาแล้ว ที่พยายามผลักดันให้เกิดขึ้นโดยได้หยิบยกประเด็นต่าง ๆ นำมาเป็นข้ออ้างในการฟ้องร้อง 5 ข้อ คือ (1) นักลงทุนต่างชาติมีสิทธิรับค่าชดเชยจากคลังของประเทศ (เงินภาษีของประชาชน) หากพบว่ารัฐบาล มีพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือมีพฤติกรรมประหนึ่งว่าจะยึดทรัพย์ หรือเวนคืนกิจการของเอกชนไปเป็นของรัฐหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ (2) "ปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ" รัฐบาลต้องปฏิบัติต่อนักลงทุนจากประเทศภาคีสมาชิกไม่น้อยไปกว่านัก

¹⁷ <<http://www.thaipostonline>>, 13 January 2005.

ลงทุนในประเทศทุกแห่งทุกมุมตั้งแต่เริ่มต้นลงทุนจนถึงการขายผลผลิตจากการลงทุน (3) “ปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง” รัฐบาลต้องปฏิบัติต่อนักลงทุนจากประเทศสมาชิกไม่น้อยไปกว่าชาติอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นการปฏิบัติที่ดีกว่านักลงทุนในประเทศก็ได้ (4) “มาตรฐานการปฏิบัติขั้นต่ำ” รัฐบาลต้องปฏิบัติต่อนักลงทุนจากประเทศสมาชิกตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ปกป้องและให้เกิดความมั่นคงในการลงทุนอย่างเต็มที่ (5) ห้ามใช้ “ข้อกำหนดผลการปฏิบัติงาน” เช่น กฎระเบียบที่มาจากบริษัทท้องถิ่นมาบังคับนักลงทุนให้ทำตามเพื่อประโยชน์ของเศรษฐกิจท้องถิ่น

6.3 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีนทางสังคมและวัฒนธรรม

จากผลกระทบการลงทุนของจีนในไทยต่อความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลด้านบวกต่อความสัมพันธ์ทั้งในระดับประชาชน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนด้านการศึกษาภาษาไทยและภาษาจีน และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนทางด้านการท่องเที่ยว โดยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ในระดับประชาชนต่อประชาชน

สมาคมมิตรภาพวิเทศสัมพันธ์ของจีน (China's Friendship Association with Foreign Countries) มีบทบาทสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ในระดับประชาชนต่อประชาชนของจีน โดยเป็นเจ้าภาพเชื้อเชิญประชาชนของประเทศต่างๆ ไปเยี่ยมเยือนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อกระชับความสัมพันธ์และความเข้าใจต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่มีได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน แต่แม้จะมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการแล้ว สมาคมมิตรภาพวิเทศสัมพันธ์ก็มักเชื้อเชิญประชาชนหรือมิตรของประเทศจีนให้เดินทางไปเยือนและกระชับความสัมพันธ์ต่อกัน

สมาคมมิตรภาพไทย-จีน (Thai-Chinese Friendship Association) เป็นสมาคมที่จัดตั้งในประเทศไทยอย่างเป็นทางการในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2518 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อส่งเสริมมิตรภาพและความเข้าใจอันดีในระดับประชาชนระหว่างชาวไทยกับชาวจีน เพื่อเป็นศูนย์กลางส่งเสริมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีระหว่างชาวไทยกับชาวจีน โดยมี พล.อ. ชชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกสมาคมคนแรก และมีนายกร ทวีวงศ์ เป็นนายกสมาคมคนปัจจุบัน สมาคมมิตรภาพไทย-จีน และสมาคมมิตรภาพวิเทศสัมพันธ์ของจีน ได้จัดการ

ฉลองความสัมพันธ์ทุกๆ 5 ปี เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจกันระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน¹⁸

เครือข่ายจีนโพ้นทะเลในไทย สมาคมมิตรภาพไทย-จีน (Thai-China Friendship Association) โดยประธานกลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ (Charoen Pokphand Group: CPG) ซึ่งได้มีส่วนในการพัฒนาธุรกิจธนาคาร การสนับสนุนการเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางในเชียงใหม่ และรัฐบาลไทยได้สนับสนุนให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้เข้าไปตั้งสำนักงานในเชียงใหม่ เพื่อจูงใจให้นักธุรกิจจีนเข้ามาลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โทรคมนาคม การผลิตกระแสไฟฟ้า การคมนาคม และการท่องเที่ยว ทั้งนี้ไทยยังขาดเงินทุน ทรัพยากร จากความร่วมมือทางการเมืองที่ใกล้ชิดทำให้ไทยและจีนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของสองประเทศ

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของไทยและจีน มีความร่วมมือของ 3 หน่วยงาน คือ สมาคมเศรษฐกิจและการค้าภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก กลุ่มยูเนี่ยนเอ็กซ์โป และโครงการส่งเสริมการลงทุนไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในกิจกรรมคาราวานลุ่มน้ำโขง เพื่อเปิดช่องทางและโอกาสในการพัฒนาด้านการค้าและการลงทุน และเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยกับจีน ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์และมิตรภาพระหว่าง 3 กลุ่มเศรษฐกิจ อันได้แก่ กลุ่มสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (ไทย พม่า จีน และลาว) ยุทธศาสตร์ห้าเหลี่ยม (เชียงใหม่ เชียงตุง เชียงรุ้ง และเชียงของ) และ กลุ่มหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ (ไทย พม่า จีน ลาว เวียดนาม และกัมพูชา) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อารยะธรรม และความสัมพันธ์กันมายาวนานในแถบลุ่มน้ำโขง เพื่อให้มีความร่วมมือที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากไทยและจีนเป็นแกนกลางทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแล้วที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ยังเกื้อหนุนความสัมพันธ์กันอีกด้วย¹⁹

บริษัทจีนได้ส่งเสริมความร่วมมือทั้งในระดับประชาชนและความร่วมมือในทางวิชาการ ในส่วนความร่วมมือทางสังคม เช่น บริษัท หัวเหว่ย ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและงานกุศล เมื่อตอนที่เกิดอุบัติน้ำท่วมในมหาสมุทรอินเดีย ค.ศ. 2005 บริษัทได้บริจาคอุปกรณ์

¹⁸ อังโน จุลชีพ ชินวรโรณ (2548) น. 105.

¹⁹ เอกสาร (APETA China-ASEAN brotherhood caravan (CAPETA-CCTV Route – China Team & APETA- SINOTECT Route – Thai Team) under the co-operation of CCTV & Asia Pacific Economic & Trade Association (APETA) ระหว่างวันที่ 9 ตุลาคม – 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547, น. 3.

สื่อสารและโทรคมนาคมมูลค่า 5 แสนเหรียญสหรัฐอเมริกา และเงินสด 5 ล้านหยวน ให้กับรัฐบาลไทยและองค์กรการกุศล และบริษัทได้ส่งเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารและโทรคมนาคมไปยังพื้นที่ประสบภัยเพื่อช่วยซ่อมแซมและฟื้นฟูระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานด้านการสื่อสาร²⁰ และความร่วมมือทางวิชาการ เช่น บริษัทอุตสาหกรรมเครื่องหอมไทย-จีนจำกัด ได้ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการหลวง และ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และสถาบันอุดมศึกษาในการฝึกอบรมและการทำวิจัยในโครงการเรื่อง R&D of Semi-Natural Key Bases for the Flavours and Fragrances Industry และกำลังขยายกิจการ ด้วยการขยายโรงงาน และนำเข้าเทคโนโลยี และการคิดค้นทั้งด้านเครื่องหอม น้ำมันหอมระเหย และการผลิตสีจากธรรมชาติด้วย

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนด้านการศึกษาภาษาไทยและภาษาจีน

รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาต่างๆ รวมทั้งภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประเทศ รัฐบาลจีนได้ส่งเสริมให้มีการสอนวิชาภาษาไทยที่มหาวิทยาลัยหลายแห่ง ในระยะแรกเฉพาะที่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศกว๋างโจว ต่อมาก็มีการเปิดสอนภาษาไทยอีกหลายมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยหยุนหนาน เป็นต้น ในอดีตเมื่อหลายสิบปีที่ผ่านมา ได้ผลิตบัณฑิตเพียงปีละ 10-20 คน แต่ในปัจจุบันเป็นจำนวนเกือบร้อยคนแต่ละปี ต่อมาบัณฑิตเหล่านี้ได้เข้าทำงานในหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงการต่างประเทศของจีน เช่น เอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทยคนปัจจุบัน จางจีวหนวน เป็นต้น

ในประเทศไทย การเรียนการสอนภาษาจีนมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน แม้ว่าจะไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งแต่เดิมคงมีการสอนในครอบครัวคนจีนตามบ้าน ต่อมาก็มีการเปิดโรงเรียนเมื่อคนจีนอพยพมาอยู่ในเมืองไทยมากขึ้น การแสวงหาการสนับสนุนในประเทศไทยของ ดร. ชุนยัต เซน ก็มีผลช่วยให้ชาวจีนที่รักชาติสนับสนุนการสอนภาษาจีน ชุมชนชาวจีนภายใต้การนำของสมาคมฯ ต่างๆ ก็ได้เปิดโรงเรียนภาษาจีนขึ้น เช่น โรงเรียนฮั่วเอี้ยน โรงเรียนจินเตอะ โรงเรียนคุนเตอะ ในระดับประถมศึกษา เป็นต้น ต่อมาได้ขยายไปสอนในระดับมัธยมศึกษา เช่น โรงเรียนผยอง เป็นต้น

การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนหลังสงครามโลกครั้งที่สองใน พ.ศ. 2489 ส่งผลให้โรงเรียนจีนขยายตัวอย่างมาก เพิ่มจำนวนขึ้นกว่า 400 โรงเรียน

²⁰ <<http://www.huawei.com>>, 20 January 2006.

แต่เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนยึดอำนาจบนแผ่นดินใหญ่และสถาปนาการปกครองระบบคอมมิวนิสต์เป็น “สาธารณรัฐประชาชนจีน” ใน พ.ศ. 2492 ทำให้รัฐบาลไทยหวาดระแวง จึงหันมาควบคุมโรงเรียนจีนมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนโรงเรียนลดลง แต่หลังการสถาปนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการไทยกับจีนใน พ.ศ. 2518 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เปิดการสอนภาษาจีนเป็นวิชาโท และต่อมาขยายเป็นวิชาเอก มีบัณฑิตจบการศึกษาแต่ละปีเป็นจำนวนมาก มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เปิดการสอนภาษาจีนมากขึ้น

คนไทยก็สนใจที่จะเรียนรู้ภาษาจีนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนไทยหลายคนในปัจจุบันได้ไปเรียนภาษาจีนภาคฤดูร้อนในประเทศจีน สถาบันอุดมศึกษาของไทยทั้งภาครัฐและเอกชนได้เปิดหลักสูตรภาษาจีนทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท อีกทั้งมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์สอนภาษาจีนและภาษาไทยกับมหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐประชาชนจีน การศึกษาภาษามีส่วนอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจกัน การไปมาหาสู่ท่องเที่ยวระหว่างกันจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น อีกทั้งการแลกเปลี่ยนทางด้านสังคม วัฒนธรรม และวิทยาการ ก็มีส่วนช่วยกระชับความร่วมมือและความเข้าใจในระดับประชาชนของประเทศทั้งสอง

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนทางการท่องเที่ยว

การเดินทางท่องเที่ยวไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศได้ขยายตัวมากขึ้น สายการบินของจีนได้เปิดบริการระหว่างปักกิ่ง เชียงไฮ้ คุณหมิง กวางเจา ซานไหว่ ถึง กรุงเทพฯ ในขณะที่เดียวกัน บริษัทการบินไทยก็ได้เปิดเที่ยวบินรับส่งผู้โดยสารระหว่างกรุงเทพฯ กับปักกิ่งและเชียงไฮ้ เชียงใหม่กับคุณหมิง (มณฑลหยุนนาน) กับกวางโจว (มณฑลกวางตุ้ง) สายการบินบางกอกแอร์เวย์ของเอกชนไทยก็เปิดเส้นทางการบินไปซีอาน เจิ้งโจว จิ่งหนิง เซินเจิ้น เป็นต้น ทำให้คนจีนมาเที่ยวเมืองไทยมากขึ้น คนไทยได้เดินทางไปเยี่ยมญาติในประเทศจีนและท่องเที่ยวชมความงามตามธรรมชาติ และโบราณสถานทางประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ของจีน ซึ่งช่วยเพิ่มใกล้ชิดระหว่างกัน สถานที่ที่คนไทยมักนิยมไปท่องเที่ยวเช่น ชมความยิ่งใหญ่ของพระราชวังโบราณ และกำแพงเมืองจีน ในบริเวณกรุงปักกิ่ง ชมความก้าวหน้าและซื้อสินค้าถูกที่เชียงไฮ้ ชมถ้ำพุทธรูปหลงเหมินและวัดเล้าหลินที่นครลั่วหยาง ชมความงามตามธรรมชาติของอุทยานจิ่วไถ่โกว-หวงหลง ที่มณฑลเสฉวน เป็นต้น

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวจีนก็มาเยือนประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนตามนโยบายสี่ทันสมัยประสบความสำเร็จ ทำให้คนจีนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งรัฐบาลจีนได้อนุญาตให้ประเทศไทยเป็นประเทศแรกในโลกที่มีสถานะเป็น “ประเทศจุดหมายปลายทาง”

(Approved Destination Status-ADS) ใน พ.ศ. 2537 และเพิ่มเป็นกว่า 800,000 คน ใน พ.ศ. 2547 มีสายการบินจากจีนเข้าประเทศไทยถึงสัปดาห์ละ 117 เที่ยวบิน คนจีนนิยมมาเที่ยวกรุงเทพฯ ชมพระบรมมหาราชวังและวัดพระแก้ว และจังหวัดใกล้เคียง เช่น ออยุธยา ชลบุรี พัทยา ภูเก็ต และ เชียงใหม่ เป็นต้น แม้ว่าจะมีนักท่องเที่ยวจีนมากขึ้น แต่ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะรับจำนวนนักท่องเที่ยวจีนได้อีกมากถึง 1 ล้านคนต่อปี ปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นอันดับสามในประเทศที่คนจีนนิยมไปท่องเที่ยว โดยเป็นรองญี่ปุ่นและมาเลเซีย ซึ่งมีชาวจีนไปท่องเที่ยวเกิน 1 ล้านคนต่อปี²¹

ผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของจีนในไทย

(1) บริษัทจีนมีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมการลงทุนในไทยยังไม่เพียงพอ การเข้ามาลงทุนของบริษัทจีน มีกิจการร่วมทุนบางประเภทเลือกคู่ร่วมลงทุนได้ไม่ถูกต้อง การเลือกประเภทกิจการลงทุนไม่ถูกต้อง การเลือกระยะเวลาการลงทุน เช่น Sun Hing Daimon Co., Ltd., Asia Thai Thong metal Co., Ltd. และ Thai Capital Roll Co., Ltd. จากสภาพที่บกพร่องของฝ่ายไทยคือขาดความน่าเชื่อถือทางด้านเงินทุน และความสามารถในการจัดการ และประสบการณ์ในการรับการลงทุน ซึ่งมีผลกระทบไปถึงการตั้งบริษัทจีนในไทย และการดำเนินงานของบริษัทจีน

(2) การขาดประสบการณ์การลงทุนและการดำเนินกิจการร่วมลงทุนในไทย กิจการบางประเภทไม่ได้มีการศึกษาวิจัย หรือการเข้ามาสำรวจความเป็นไปได้อย่างละเอียดก่อนที่จะเข้ามาลงทุน ทำให้ภายหลังเกิดมีปัญหบางประการที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ กิจการบางประเภทไม่ได้มีการทำสัญญาที่รัดกุมถี่ถ้วน สิทธิอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายไม่ได้กำหนดไว้ให้ชัดเจน เมื่อเกิดปัญหาขาดหลักอ้างอิงทางข้อกฎหมายเลยยากที่จะตกลงกันได้ เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งกัน ประสบปัญหาการขาดทุน และขายให้คนไทย เช่น T.S. Wattana Co., Ltd. Sangsirikankaset Co., Ltd และ Pattaya Cental Hotel เป็นต้น

(3) การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงานหรือฝ่ายการจัดการที่มีความสามารถ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายจีนเคยทำงานในรัฐวิสาหกิจมานาน ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลาง เมื่อมาร่วมงานกับนักบริหารต่างชาติจะเกิดความรู้สึกไม่เคยชินและความไม่ไว้วางใจกันยังมีอยู่ทั้งในเรื่องเงินทุน เทคโนโลยี การบริหารและการจัดการ นอกจากนั้นแล้ว ความรู้ของจีนทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การจัดการ กฎหมาย และด้านการเงินในต่างประเทศหรือในประเทศที่ลงทุนล้วนแต่ไม่เพียงพอ

²¹ อ้างใน จุลชีพ ชินวรรณ (2548) น. 103-104.

(4) สิ้นค้าเงินราคาถูกวางจำหน่ายในไทย เป็นสถานการณ์ที่ท้าทายแก่ผู้ประกอบการไทยมากขึ้นตามลำดับ ตามความนิยมสินค้าจีนของผู้บริโภคชาวไทย ซึ่งทางการไทยต้องเข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาสินค้าเถื่อนที่ลักลอบนำเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย รวมถึงการวางมาตรฐานสินค้านำเข้าให้ปลอดภัยและยุติธรรมแก่ผู้บริโภค ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการไทยก็ต้องปรับตัวและปรับปรุงการดำเนินกิจการเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ กลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งที่นักธุรกิจไทยไม่ควรมองข้าม ได้แก่ การหาพันธมิตรธุรกิจจีน โดยเฉพาะการร่วมทุนกับจีน เพื่อผลิตสินค้าร่วมกันสำหรับจำหน่ายในไทยและจีน รวมถึงการส่งออกไปขายในตลาดต่างประเทศ

ผลกระทบจากการรับการลงทุนของจีนในไทย

(1) การลงทุนเป็นลักษณะการดำเนินงานไม่เหมือนกับการค้า ระยะเวลาที่กำหนดตามสัญญาค่อนข้างยาว ผู้ลงทุนหรือร่วมลงทุนในไทยยังกลัวว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบายของจีน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบาย ระเบียบและกฎหมายตลอดเวลา บ้างวิตกว่าสัมพันธไมตรีฉันท์มิตรที่ระหว่างประเทศทั้งสองจะไม่ยืนยาว เนื่องจากปัญหา ไต้หวัน ทิเบต คาบสมุทระเกาหลี่ และหมู่เกาะทะเลจีนใต้ ดังนั้น จึงมีความวิตกกังวลค่อนข้างมาก ผู้ร่วมทุนฝ่ายไทยไม่ค่อยกล้าตัดสินใจในการร่วมมือทำการกิจการกับฝ่ายจีน

(2) การขาดความเข้าใจต่อจีน ผู้ร่วมทุนฝ่ายไทยปรารถนาจะสร้างกิจการร่วมทุนกับจีน แต่ไม่เข้าใจเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ เงินทุน เทคโนโลยี และประสบการณ์ของจีน ไม่เข้าใจว่ามีกิจการประเภทไหนบ้างที่มีความเป็นไปได้จะร่วมมือกัน ไม่เข้าใจทางด้านนโยบายและวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของฝ่ายจีน ทั้งนี้เป็นเพราะความหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจต่อจีนยังคงมีอยู่

(3) แม้ว่าการลงทุนของจีนในไทย จะมีปัญหาต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมทุนฝ่ายจีนและฝ่ายไทย แต่มีโครงการและกิจการบางประเภทมีการลงทุนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพียงแต่ทั้งสองฝ่ายต้องใช้ความพยายามร่วมกัน ปรีกษาหรือ เพื่อลดข้อจำกัดกับปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุที่การลงทุนของจีนในไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนหรือกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนจะมีส่วนช่วยเพิ่มช่องทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีน

ความร่วมมือการลงทุนของจีนในไทย

(1) การวางแผนร่วมกันของไทยและจีน ซึ่งทั้งสองประเทศอยู่ในฐานะประเทศกำลังพัฒนา ด้วยศักยภาพทางด้านเงินทุนและเทคโนโลยี จึงเป็นข้อจำกัดในการร่วมลงทุน แต่ทั้งสองประเทศก็มีข้อได้เปรียบหลายประการ ทั้งทางด้านแหล่งทรัพยากรและวัตถุดิบ แหล่งที่ตั้ง เทคโนโลยี และบุคลากร ซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดการทดแทนนำส่วนดีมาเสริมส่วนที่บกพร่องระหว่างกันได้ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศที่ขยายตัวอย่างอมจะทำให้ความร่วมมือระหว่างกัน

มีมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การร่วมมือของสองฝ่ายจึงไม่เพียงแต่การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ได้เสีย เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งในระยะใดระยะหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ในระยะยาวและความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด แม้ว่าบางสิ่งบางอย่าง บางครั้งอาจจะได้ประโยชน์ไม่มากนัก แต่ถ้าพิจารณาจากระยะยาวอาจจะได้ผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองประเทศ

(2) การเสริมสร้างความเข้าใจและการปรับตัวเข้าหากัน แม้ว่าไทยและจีนจะมีความแตกต่างกันทั้งด้านระบบสังคมและระบบเศรษฐกิจ แต่การดำเนินการร่วมกันทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องทำความเข้าใจ และการปรับตัวให้เข้ากัน กิจกรรมของจีนที่มาลงทุนในไทย จะต้องเคารพต่อข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องตามขนบธรรมเนียมปฏิบัติของฝ่ายไทย ต้องมีความเข้าใจสภาพการณ์ทางด้านแหล่งทรัพยากร แรงงาน และการตลาดของไทย ต้องมีความเข้าใจทางด้านนโยบาย ข้อกฎหมาย และขนบธรรมเนียมของท้องถิ่น เช่นเดียวกับฝ่ายไทยก็ควรทำความเข้าใจกับสภาพการณ์ของจีน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ต้องมีความเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับลักษณะพิเศษของจีน “ไทยส่งตัวแทนไปดูบริษัทจีนและจีนส่งตัวแทนมาดูบริษัทไทย” ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงจำเป็นที่ทั้งสองฝ่ายต้องมีการไปมาหาสู่กันให้มากขึ้น ทำความเข้าใจกับความต้องการ และเงื่อนไขของแต่ละฝ่าย การเสาะแสวงหาความเป็นไปได้ที่จะร่วมมือกันให้มากขึ้น ตลอดจนสู่ทางการขยายการลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ในอนาคต

(3) พัฒนาการการลงทุนอย่างค่อยเป็นค่อยไปและเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เป็นไปตามลำดับขั้นจากปริมาณการลงทุนที่น้อยและค่อยๆ เพิ่มขึ้นทั้งขนาดของโครงการและปริมาณเงินทุน ในช่วงแรกของการลงทุนของจีนในไทยยังมีไม่มากและยังเป็นกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางเป็นส่วนมาก หากทั้งสองฝ่ายสามารถจะหาประสบการณ์ตามลำดับขั้นโดยผ่านกิจกรรมร่วมลงทุน ที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขเรียนรู้ของแต่ละฝ่ายอย่างไม่ขาดตอน เริ่มต้นอาจก้าวอย่างระมัดระวังและมีความพยายามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะก่อให้เกิดการลงทุนในโครงการขนาดกลางและขนาดใหญ่ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและมีความมั่นใจในการลงทุนรวมทั้งผลประโยชน์ที่ได้รับของทั้งสองประเทศ

(4) การขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยและจีนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งการค้าและการลงทุน จีนเป็นตลาดรองรับสินค้าของไทยขณะเดียวกันจีนก็เป็นคู่แข่งของไทย เนื่องจากจีนมีความได้เปรียบทั้งด้านแรงงานและทรัพยากร ดังนั้น ไทยต้องมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาใช้เพื่อปรับโครงสร้างและลดต้นทุนการผลิต และจำเป็นต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุน การปรับปรุงในด้านของกฎระเบียบ และนโยบาย เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการลงทุน นอกจากนี้ ไทยเริ่มเข้าไปมีบทบาทร่วมใน

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนในลักษณะพันธมิตรเพื่อให้ได้รับประโยชน์ร่วมกันถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมมากกว่าการมุ่งแข่งขันกับจีน เพื่อการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับจีนทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก

ยุทธศาสตร์ของการจูงใจการลงทุนของจีนในไทย

(1) การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนด้วยความใกล้ชิด การเคารพในอธิปไตยของแต่ละประเทศ และการไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกันในหลักการการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และผลประโยชน์แห่งชาติของสองประเทศ โดยการลงทุนของจีนในไทยจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสองประเทศ รวมทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในกิจการลงทุนบางประเภท เช่น โครงการปลูกป่ายูคาลิปตัส และโครงการเหมืองแร่โปแตช เป็นต้น

(2) การกระชับความสัมพันธ์ของไทยกับจีน รวมไปถึงประเทศเพื่อนบ้านในหลายมิติ (Multidimensional Relations) ทั้งทวิภาคี (ไทย-จีน) และพหุภาคี (ไทย-จีนกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง และกลุ่มประเทศอาเซียน) การเปิดกว้างให้มีความร่วมมือในการแก้ไขหรือการสนับสนุนความร่วมมือทุกระดับในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในสาขาต่างๆ เช่น การท่องเที่ยว การคมนาคม การเกษตร การเงิน และการส่งออก เป็นต้น

(3) การมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ กับประเทศหรือองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และระดับโลก เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจ และการสร้างกลไกในการร่วมมือกันป้องกันกับวิกฤตเศรษฐกิจในอนาคต รวมไปถึงความมั่นคงในภูมิภาค เช่น ปัญหาไต้หวัน ทิเบต คาบสมุทรเกาหลี หมู่เกาะทะเลจีนใต้ และสิทธิมนุษยชนในพม่า เป็นต้น

(4) การสร้างความร่วมมือในนโยบายการทูตเชิงเศรษฐกิจ (Economic Diplomacy) โดยให้ความสำคัญทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับรัฐบาลและเอกชนในฐานะพันธมิตรธุรกิจไทย-จีน เพื่อลดปัญหาและข้อจำกัดในความร่วมมือในการลงทุน เป็นการส่งเสริมบทบาทของไทยให้เป็นศูนย์กลางในระดับภูมิภาค เช่น อาเซียน ในส่วนอนุภูมิภาค เช่น ในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง และอนุทวีป เช่น BIMST-EC กิจกรรมการเสริมสร้างความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ในการดำเนินโครงการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อหลายประเทศในภูมิภาค เช่น การเกษตร วิชาการ การท่องเที่ยว การสื่อสารและคมนาคม เป็นต้น

(5) การมีความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ระหว่างไทยกับจีน และประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เพื่อรักษาสถิตภาพของประเทศไทย และการ

นำเข้าเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมไปถึงการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ เป็นการสร้างพันธมิตรที่จะเกิดผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้เป็นศูนย์กลางของอาเซียนในการเชื่อมโยงกับประเทศนอกกลุ่มทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก

ทั้งนี้การลงทุนโดยตรงของจีนในไทยนั้น ไทยควรมีนโยบาย ระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน โปร่งใส ไม่ใช่สร้างภาพแต่ต้องเอื้อประโยชน์ต่อการขยายการลงทุน รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการลงทุนของจีน ที่นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี มีการลงทุนในกิจการโครงสร้างพื้นฐาน โทรคมนาคม การผลิตกระแสไฟฟ้า การก่อสร้างทางคมนาคม และการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะไทยยังขาดเงินทุน และเทคโนโลยี ความร่วมมือที่ใกล้ชิดจะทำให้ไทยสามารถเข้าถึงตลาด เทคโนโลยี และเงินทุนของจีน เพื่อประโยชน์ร่วมกันของสองประเทศ

สรุป

ในอดีตไทยและจีนมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน โดยจีนได้มีการพึ่งพาไทยทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจในการกระชับความสัมพันธ์กับต่างประเทศ แต่หลังจากที่จีนได้เปิดประเทศใน ค.ศ. 1978 จีนสามารถเชื่อมโยงกับต่างประเทศมากยิ่งขึ้น จีนมีทุนสำรองมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก และจีนกำลังก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับโลก ขณะเดียวกันบทบาทของไทยกำลังลดลงเนื่องจากเศรษฐกิจไทยเป็นรองจีนอยู่มาก แต่ไทยก็มีบทบาทเด่นในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งไทยและจีนได้มีพัฒนาการความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและก่อให้เกิดการลงทุนของจีนในไทยที่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ได้ส่งผลกระทบของการลงทุนของจีนในไทย มี 3 ประเด็น คือ

(1) ผลกระทบทางการเมือง หลังจากไทยและจีนได้ฟื้นฟูสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต เมื่อ ค.ศ. 1975 เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของผู้นำประเทศและประชาชนได้มีการติดต่อกันมา โดยก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการเมืองที่พัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นความสัมพันธ์ไทย-จีนในวาระครบรอบสามทศวรรษใน ค.ศ. 2005 รัฐบาลจีนได้สนับสนุนให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทย ขณะเดียวกันไทยก็ได้สนับสนุนให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเข้าไปตั้งสำนักงานในจีน เพื่อดึงดูดให้นักธุรกิจจีนเข้ามาลงทุนในไทย ทั้งนี้ในวาระครบรอบ 3 ทศวรรษความสัมพันธ์ไทย-จีน ได้มีการร่วมประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-จีน ว่าด้วยความร่วมมือทางการค้า การลงทุน และเศรษฐกิจ ณ กรุงปักกิ่ง ทั้งสองฝ่ายได้หารือร่วมกันใน 3

ด้าน คือ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว จีนสนใจลงทุนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าไฮเทค รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ และเหมืองแร่โปแตช หลังจากนั้นคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-จีน ได้มีการประชุมในไทย พร้อมด้วยนักธุรกิจจีนมาร่วมดำเนินกิจกรรมการจับคู่ทางธุรกิจกับไทย (Business Matching) จึงถือเป็นการยืนยันความสัมพันธ์และผลประโยชน์ร่วมกันของสองประเทศ

(2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยปัจจัยพื้นฐานของประเทศไทย ซึ่งบริษัทจีนมองว่าไทยมีความมั่นคงปลอดภัย มีการผ่อนคลายกฎระเบียบด้านการลงทุน ขณะที่ต้นทุนการดำเนินธุรกิจไม่สูงมากนัก และมีโอกาสเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจในภูมิภาค และการเปิดเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน ขณะเดียวกันไทยก็เป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกไปสู่ตลาดโลก โดยมีความร่วมมือไทย-จีนกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงระหว่าง ไทย ลาว พม่า จีนตอนใต้ กัมพูชา และเวียดนาม เป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาค ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสแข่งขัน โดยมีความร่วมมือใน 9 สาขา คือ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน การเกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อเปิดประตูการค้า การลงทุนของภูมิภาคระหว่างจีนตอนใต้กับเอเชียได้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(3) ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมมีทัศนคติที่เป็นบวก แต่ผลกระทบการลงทุนของจีนในไทยนั้น บริษัทจีนยังขาดความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมการลงทุนในไทย การขาดประสบการณ์ของการร่วมทุนในไทย และการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ ในส่วนผลกระทบการรับการลงทุนของไทย กล่าวคือ ความวิตกกังวลของผู้ร่วมทุนไทยยังกลัวว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายของจีน และการขาดความเข้าใจต่อจีน การไม่เข้าใจเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของจีน ดังนั้นไทยและจีนจะต้องให้ความพยายามร่วมกัน มีการวางแผนร่วมกันทั้งในเรื่องทรัพยากร เทคโนโลยี และบุคลากร การเสริมสร้างความเข้าใจและการปรับตัวเข้าหากัน และ การเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการสร้าง ความมั่นใจในการขยายความร่วมมือในการลงทุนในอนาคต